

RAPPORTER

86/6

PLANREGNSKAP FOR AUST-AGDER 1986-1997

HOVEDRESULTATER

AV

GEIR SKJÆVELAND, HOGNE STEINBAKK, JOHAN
FREDRIK STRANGER-JOHANNESSEN, NILS VALLAND
OG DAG WEATHERSTONE

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS OF NORWAY

RAPPORTER FRA STATISTISK SENTRALBYRÅ 86/6

**PLANREGNSKAP FOR AUST-AGDER
1986 - 1997**

HOVEDRESULTATER

AV

**GEIR SKJÆVELAND, HOGNE STEINBAKK,
JOHAN FREDRIK STRANGER-JOHANNESSEN, NILS VALLAND
OG DAG WEATHERSTONE**

**STATISTISK SENTRALBYRÅ
OSLO — KONGSVINGER 1986**

**ISBN 82-537-2349-0
ISSN 0332-8422**

EMNEGRUPPE

11 Areal

ANDRE EMNEORD

Arealbruk

Planlegging

Planregnskap

Ressursregnskap

FORORD.

I denne rapporten blir resultatet fra arbeidet med planregnskapet i Aust-Agder presentert. Prosjektet er en del av Statistisk Sentralbyrås arbeid med å utvikle et ressursregnskap for arealer. Planregnskapet er et delregnskap av arealregnskapet og omfatter oversikt over planlagte arealbruksendringer. Det er også utarbeidet planregnskap for Østfold, Rogaland, Akershus, Sør-Trøndelag, Oslo, Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane. Resultatene fra de fire første og de to siste regnskapene er presentert i serien Rapporter, henholdsvis nr. 82/35, 83/4, 83/5, 83/23, 85/14 og 85/15.

Noen hovedresultater fra arbeidet med planregnskap er nylig publisert i Rapport 86/1: Naturressurser og miljø 1985, fra Statistisk Sentralbyrå.

Ressursavdelingen i Miljøverndepartementet har finansiert prosjektet, som inngår i et større 3-årig naturressursprosjekt i Aust-Agder som er finansiert av samme avdeling. Seksjon for ressurs- og miljøanalyser i Statistisk Sentralbyrå har det faglige ansvaret for utviklingen av planregnskapet.

Fylkesreguleringsarkitekt Johan Fredrik Stranger-Johannessen har sammen med avd.ing. Geir Skjæveland (Utbyggingsavdelingen, Aust-Agder fylkeskommune) hatt ansvaret for registreringene. Disse har sammen med prosjektleder Nils Valland, førstekonsulent Dag Weatherstone (naturressursprosjektet, Aust-Agder fylkeskommune) og førstekonsulent Hogne Steinbakk (Statistisk Sentralbyrå) skrevet rapporten.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo 29. mai 1986

Gisle Skancke

I N N H O L D S F O R T E G N E L S E

	Side
Forord	3
Innholdsfortegnelse	5
Figurregister	6
Tabellregister	7
1 INNLEDNING	9
1.1 Bakgrunn og innhold	9
1.2 Formål	10
1.3 Sammendrag	11
2 OPPLEGG OG GJENNOMFØRING	13
2.1 Omfang, metode og datagrunnlag	13
2.2 Datakvalitet	14
3 BEGREPER OG KJENNETEGN	15
4 PLANLAGT TILVEKST I BEBYGD AREAL	17
4.1 Utbyggingsareal	17
4.2 Planstatus	19
4.3 Utbyggingsformål	24
4.4 Eierforhold og planlagt erverv	34
5 AREALBRUK	38
5.1 Arealbruk i Aust-Agder	38
5.2 Nåværende arealsituasjon i planteigene	41
6 PLANLAGT BOLIGBYGGING I PERIODEN 1986-1989	52
7 HYTTEPLANER	56
8 LITTERATUR	58
<u>VEDLEGG</u>	
1 KLASIFISERING AV PLANLAGTE UTBYGGINGSFORMÅL	59
2 OVERSIKTSKART	63
3 KLASIFISERING AV PLANLAGT BRUK - PLANREGNSKAPET 1986-1997	67
4 REGISTRERINGSSKJEMA MED BESKRIVELSE AV BEGREPER	71
Stikkord	76
Utkommet i serien Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå (RAPP)	79
Standardtegn i tabeller	
- Null	
0 Mindre enn 0,5 prosent	
0,0 Mindre enn 0,05 prosent	
() Tall i parantesen har større relativ usikkerhet enn 20 prosent	

FIGURREGISTER

1. Planlagt utbyggingsareal etter generalplanstatus. Aust-Agder 1986-1997.....	19
2. Planlagt utbyggingsareal etter reguleringsplanstatus. Aust-Agder 1986-1997.....	21
3. Planlagt utbyggingsareal etter formål. Aust-Agder 1986-1997.....	25
4. Planlagt utbyggingsareal pr 1000 innbyggere etter kommune og formål. Aust-Agder 1986-1997.....	26
5. Planlagt utbyggingsareal til boligformål pr 1000 innbyggere etter kommune. Aust-Agder 1986-1997.....	27
6. Planlagt utbyggingsareal etter lokalisering og formål. Aust-Agder 1986-1997.....	28
7. Planlagt utbyggingsareal etter formål og utbyggingsperiode. Aust-Agder 1986-1997	29
8. Planlagt utbyggingsareal etter formål og byggeklart areal. Aust-Agder 1986-1997.	30
9. Planlagt utbyggingsareal etter eierforhold og planlagt erverv. Aust-Agder 1986 - 1997.....	35
10. Planlagt utbyggingsareal etter formål og eierforhold/erverv. Aust-Agder 1986 - 1997.....	36
11. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealbruk. Aust-Agder 1986-1997.....	41
12. Planlagt utbyggingsareal etter kommune og nåværende arealbruk. Aust-Agder 1986 - 1997.....	42
13. Planlagt utbyggingsareal etter formål og nåværende arealbruk. Aust-Agder 1986 - 1997.....	43
14. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealbruk. (Dyrkningsjord) Aust-Agder 1986-1997.....	45
15. Planlagt utbyggingsareal etter formål og jordbruksinteresser. Aust-Agder 1986 - 1997.....	46
16. Planlagt boligbygging etter tall fra ulike kilder. Aust-Agder 1986-1997.....	53
17. Planlagt boligbygging i regioner/kommuner etter tall fra ulike kilder. Aust-Agder 1986-1997.....	54

TABELLREGISTER

1. Planlagt utbyggingsareal etter utbyggingsperiode. Aust-Agder 1986-1997.....	18
2. Status i generalplanarbeidet pr. mars 1985 for kommunene i Aust-Agder og i hele landet. Antall kommuner og prosent.....	21
3. Planlagt utbyggingsareal etter kommune og generalplanstatus. Aust-Agder 1986 - 1997. Dekar.....	22
4. Planlagt utbyggingsareal etter utbyggingsperiode og generalplanstatus. Aust-Agder 1986 - 1997.....	23
5. Planlagt utbyggingsareal etter utbyggingsperiode og reguleringsplanstatus. Aust-Agder 1986 - 1997.....	23
6. Planlagt utbyggingsareal etter generalplanstatus og reguleringsplanstatus. Aust-Agder 1986 - 1997.....	23
7. Planlagt utbyggingsareal etter kommune og formål. Aust-Agder 1986 - 1997.....	31
8. Planlagt utbyggingsareal etter kommune og formål i forhold til folketallet i kommunene. Aust-Agder 1986 - 1997. Dekar pr 1000 innbyggere 1.1.86.....	32
9. Planlagt utbyggingsareal etter formål og lokalisering. Aust-Agder 1986 - 1997....	33
10. Planlagt utbyggingsareal etter formål og utbyggingsperiode. Aust-Agder 1986-1997.	33
11. Planlagt utbyggingsareal etter formål og byggeklart areal. Aust-Agder 1986-1997..	33
12. Planlagt utbyggingsareal etter utbyggingsperiode og byggeklart areal. Aust-Agder 1986 - 1997.....	34
13. Planlagt utbyggingsareal etter reguleringsplanstatus og byggeklart areal. Aust-Agder 1986 - 1997.....	34
14. Planlagt utbyggingsareal etter formål og eierforhold. Aust-Agder 1986 - 1997.	37
15. Planlagt utbyggingsareal etter generalplanstatus og eierforhold. Aust-Agder 1986-1997.....	37
16. Arealbruk i Aust-Agder.....	39
17. Avgang av dyrka jord ved omdisponering etter jordloven, regulering etter bygningsloven og ved oreigning i Aust-Agder 1972-1983.....	39
18. Bebygd areal i store tettsteder i Aust-Agder 1965 - 1975. Hektar.....	40
19. Bebygd areal i store tettsteder i 1975, etter arealbruk i 1965. Aust-Agder.....	40
20. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealsituasjon og kommune. Aust-Agder 1986 - 1997.....	47
21. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealsituasjon og kommune. Produktivt skogsareal spesifisert etter bonitet. Aust-Agder 1986 - 1997. Dekar...	48

22. Planlagt utbyggingsareal etter generalplanstatus og nåværende arealbruk. Aust-Agder 1986 - 1997.....	49
23. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealsituasjon og reguleringsplanstatus. Aust-Agder 1986 - 1997.....	50
24. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealsituasjon og lokalisering. Aust-Agder 1986 - 1997.....	50
25. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealbruk og utbyggingsperiode. Aust-Agder 1986 - 1997.....	51
26. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealsituasjon og formål. Aust-Agder 1986 - 1997.....	51
27. Planlagt nedbygging av dyrkingsjord etter utbyggingsformål. Aust-Agder 1986-1997.	52
28. Planlagt boligbygging i planregnskapet, boligbyggeprogram og modell for byggebehov (KAD) etter kommune. Aust-Agder 1986 - 1989. Boligheter.....	55
29. Planlagt areal til hyttebygging etter utbyggingsperiode og etter kommune. Aust-Agder 1986 - 1997.....	56
30. Planlagt areal til hyttebygging etter kommune og generalplanstatus. Aust-Agder 1986 - 1997. Dekar.....	57
31. Planlagt areal til hyttebygging etter kommune og reguleringsplanstatus. Aust-Agder 1986 - 1997. Dekar.....	57
32. Planlagt areal til hyttebygging etter nåværende arealbruk. Aust-Agder 1986 -1997.	57

1 INNLEDNING.

1.1 Bakgrunn og innhold.

Tidlig på 1970-tallet kom det fra ulike hold et ønske om en bedre styring av naturressursene. Som et resultat av dette ble det i 1974 opprettet en ressursavdeling i Miljøverndepartementet.

Denne avdelingen fikk blant annet som oppgave å:

- samordne forvaltningens arbeid ved å utgi regelmessige oversikter over mengde, tilstand og forbruk av naturressurser (ressursregnskap).
- utarbeide forslag til prinsipielle retningslinjer for naturressurs- bruken (ressursbudsjettering).

Da ressursregnskapsarbeidet skulle organiseres valgte en å legge dette arbeidet til Statistisk Sentralbyrå, og Gruppe for ressursregnskap ble opprettet 1.1.1978.

Planregnskapet er en del av Statistisk Sentralbyrås arbeid med å utvikle et ressursregnskap for areal og omfatter oversikten over planlagte endringer av arealbruken.

I 1985 omfattet planregnskapet 12 fylker.

Arbeidet startet i Østfold 1979 som et samarbeid mellom Plan- og forurensningsavdelingen i Østfold fylkeskommune, Gruppe for ressursregnskap i Statistisk Sentralbyrå og ressursavdelingen i Miljøverndepartementet. Resultatene fra denne undersøkelsen ble presentert i rapporten: Tettstedstedsutviklingen 1980-1990, Fylkesplan for Østfold utgitt av Plan og forurensningsavdelingen i Østfold fylkeskommune (1980).

Neste prøvefylke var Sør-Trøndelag hvor registreringen foregikk fra sommeren 1980. I Akershus og Rogaland foregikk dette arbeidet rundt årskiftet 1980/1981.

I løpet av 1984 og 1985 kom en også i gang med prosjektet i Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane, Oslo, Oppland, Aust-Agder, Nordland og Hedmark. Dataregistreringen er ikke avsluttet i Nordland og Hedmark. En har oppdatert planregnskapet for Møre og Romsdal en gang, mens en for de fire første fylkene har planregnskapsdata for flere år.

Siden den første registreringen i Østfold 1979 har opplegget blitt endret på noen områder. En har etterhvert kommet fram til en enklere klassifisering av areal typer, eierforhold og utbyggingsformål. Ved oppdateringen av planregnskapet i de enkelte fylkene, registrerer en også gjennomførte planer (utbygd del). Dette gjør det mulig å gi opplysninger om bruttoendringer i planlagt arealbruk.

Medarbeiderne fra Aust-Agder fylkeskommune har deltatt mer aktivt i utformingen av denne rapporten enn det som har vært vanlig ved presentasjon av tilsvarende resultater tidligere. Dette har medført at kommentarene på enkelte områder er mer detaljerte nå enn i tidligere resultatrapporter. Med en slik aktiv deltagelse vil utformingen av resultatene lettere kunne tilpasses fylkeskommunenes behov i arealplanlegging.

Denne rapporten inneholder resultatene fra planregnskapet for 12-årsperioden 1986-1997 for Aust-Agder (kap. 4 - 7). Den første registreringen av planlagte arealbruksendringer i dette fylket ble gjort sommeren 1984. Men ved gjennomgang av disse resultatene syntes det som det planlagt utbygde arealet i enkelte kommuner var betydelig større enn en kunne forvente ut fra erfaringstall fra andre kommuner. Disse forhold ble spesielt drøftet med kommunene og nye plantall ble utarbeidet ved årsskiftet 1985/1986. På grunn av svakhetene med tallene fra registreringen i 1984, har en valgt å ta utgangspunkt i tallene fra 1986. En har da heller ikke gitt en oversikt over endringer i planlagt arealbruk. Dette vil en få med ved nye oppdateringer.

I kapittel 2 i denne rapporten har en gitt noen vurderinger av datakvalitet, mens de ulike kjennetegn ved det planlagte utbyggingsarealet en har registrert omtales i kapittel 3.

1.2 Formål.

Formålet med planregnskapet er å gi en beskrivelse av arealpolitikken slik den kommer til uttrykk i den fysiske planleggingen. En har tatt utgangspunkt i de kommunale utbyggingsplanene i form av regulerings- og generalplaner. Dette er to viktige instrumenter i den fysiske planleggingen. Planregnskapet vil gi oversikt over alt areal som omfattes av de kommunale utbyggingsplanene, hvor arealene er lokalisert og hva de skal brukes til. Det tar utgangspunkt i reelle planer eller det en kaller for aktuelle utbyggingsplaner.

Den konkrete fysiske planleggingen utføres i kommunene. Dataene ble før 1980 ikke summert opp til å dekke større områder som f.eks. fylker eller landsdeler. Planregnskapet gir disse oversikter på fylkesnivå, og dersom planregnskapet utvides til å omfatte alle fylker vil det gi tilsvarende oversikter for hele landet over f.eks.:

- hvor store arealer som inngår i de kommunale oversiktsplanene
- hvilke arealer som planlegges brukt til utbygging
- hvilke formål det planlegges for
- om eventuell utbygging skjer etter de angitte planene

En vil anta at en grundig behandling av arealressursene i fylkesplanen vil kreve en sammenstilling av de kommunale utbyggingsplanene. En slik sammenstilling vil gjøre det lettere for staten og fylkeskommunen å ta stilling til om planene kan realiseres innenfor de fysiske og økonomiske rammene i samfunnet. Samtidig vil en ha mulighet til å bedømme om det planlagte utbyggingsmønsteret er i samsvar med de overordnede interessene og målsettingene for arealbruken. Behovene for å samordne planleggingen på regionalt nivå, skulle også komme klarere fram.

I tillegg til å gi informasjon om og til den fysiske planleggingen på ulike forvaltningsnivåer, dvs. kommuner, fylkeskommune og den sentrale statsforvaltningen, vil resultatene fra planregnskapet kunne brukes ved vurderinger av arealleterspørselen og arealbehovet. I forbindelse utviklingen av arealbudsjetter i Miljøverndepartementet har planregnskapet fått en sentral plass.

For de enkelte kommunene vil planregnskapet gi systematiske opplysninger over egen arealpolitikk. Dette kan lette en eventuell innføring av EDB-baserte planleggingsmodeller.

1.3 Sammendrag.

Planregnskapet er utarbeidet på grunnlag av kommunale utbyggingsplaner. Det er først og fremst benyttet oversiktsplaner på generalplannivå som datakilde. Men for å få et fullstendig bilde av den aktuelle utbyggingen i kommunene har en også benyttet reguleringsplaner og planforslag. Planene skal være aktuelle for utbygging innenfor en planleggingsperiode på 12 år.

Registreringsenheten kalles planteig, og defineres som en ensartet (homogen) og sammenhengende planlagt arealbruksflate på minimum 2 dekar. Denne avgrensning medfører at eventuell utbygging utenfor planteigene (spredt boligbygging og landbruksbebyggelse) ikke blir registrert da det sjelden foreligger konkrete planer for en slik utbygging. Planregnskapet omfatter heller ikke riksveger, fylkesveger eller andre større veganlegg. Hytteområder er utelatt i hovedtabellene, mens omtales i et eget kapittel (se kapittel 7).

Usikkerhet omkring befolkningsmessig og økonomisk utvikling krever et visst rom for fleksibilitet og en sikkerhetsmargin med hensyn på størrelsen på planlagt areal. Ved siden av å vise hvilke områder som blir bygd ut, vil klargjort utbyggingsareal være et virkemiddel i konkurransen om eventuelle nyetableringer. Ut fra dette er det rimelig å anta at de kommunale planene dekker et noe større areal enn det som strengt tatt er nødvendig. En vil i denne rapporten ikke foreta noen vurdering av om utbyggingsarealet som er registrert står i rimelig forhold til forventet arealleterspørsel, ut fra en forventet økonomisk utvikling, men bare knytte enkelte merknader til tabellene.

I årene 1986-1997 planlegger kommunene i Aust-Agder å bygge ut et areal på 15 629 dekar. Av dette er 59 prosent, 9 173 dekar, tenkt benyttet til boligformål. Fjerdeparten (3 902 dekar) av planarealet er tiltenkt industri- og lagerformål. Arealer til forretnings- og sentrumsformål er på 352 dekar, til institusjoner planlegges 758 dekar og kommunikasjonsarealet (flyplasser) er på 1 151 dekar.

Omlag 1/3 av planarealet er uten tettstedstilknytning. Hele 61 prosent av planlagt utbyggingsareal ligger i eller innen 1 km fra byer og de store tettstedene med flere enn 1 000 innbyggere. Innen byene og de store tettstedene er det høyere boligarealandel enn utenfor. Den høyeste prosent industriareal finnes i 1-km omlandet til byene og de store tettstedene.

Gjennomsnittlig har kommunene i Aust-Agder planlagt å bygge ut 165 dekar pr 1 000 innbyggere, fordelt på 97 dekar til boliger, 41 dekar til industri og 27 dekar til øvrige formål. Holder en flyplassarealer utenfor, er det Bykle, Valle, Evje/Hornnes, Tromøy, Bygland og Lillesand som har størst utbyggingsareal pr. 1 000 innbyggere. I absolutte tall er det imidlertid Arendal, Grimstad og Lillesand som har planlagt utbygd de største arealene. Sammenlignet med andre fylker hvor planregnskap er etablert (Østfold, Akershus, Rogaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal) ligger Aust-Agder omtrent på gjennomsnittet for totalt planlagt utbyggingsareal pr. 1 000 innbyggere. Gjennomsnittlig boligareal pr. 1 000 innbyggere for disse fylkene er på 90 dekar, mens Aust-Agder planlegger noe mer til dette formålet.

Generalplanarbeidet er ikke kommet særlig langt i Aust-Agder. Bare 38 prosent (5 919 dekar) av arealet i planregnskapet ligger innen generalplaner som pr. 1.1.86 var godkjent av Miljøverndepartementet. Av arealet i planteigene er det bare 34 prosent som er stadfestet regulert.

Av planarealet på 15 629 dekar venter en at 30 prosent (4 626 dekar) skal bygges ut i årene 1986-1989. I perioden 1990-1997 er det oppgitt at 51 prosent av arealet (7 962 dekar) skal utbygges, resten er angitt som usikkert utbyggingstidspunkt innen 12-årsperioden. Det knytter seg størst usikkerhet m.h.p. utbyggingstidspunktet for industri- og kommunikasjonsarealer. Hele 65 prosent av forretnings- og sentrumsarealene forventes utbygd i årene 1986-1989. I samme periode planlegges utbygd 31 prosent av boligarealene.

Byggeklart areal utgjør 42 prosent (6 485 dekar) av det totale utbyggingsareal i fylket. Med byggeklart menes planteiger hvor veg, vann og kloakk er ført fram til feltet. Som ventet er det størst andel byggeklart areal (61 prosent) av det som skal bygges ut i første 4-årsperiode. 41 prosent av boligarealet og 44 prosent av industriområdene i hele 12-årsperioden er byggeklare. For institusjonsarealer og arealer til forretnings- og sentrumsformål er prosentene henholdsvis 83 prosent og 70 prosent.

Pr. 1. januar 1986 eide kommunene og kommunale tomteselskap 51 prosent av det planlagte utbyggingsareal, den private eierandel er på 47 prosent. Kommunene har dessuten planer om å erverve 45 prosent av det planarealet som er i privat eie. Det største ervervsengasjementet er planlagt for kommunikasjonsareal (100 prosent) og institusjonsareal (77 prosent). For utbyggingsformålene (bolig, industri, forretning/sentrum) ligger ervervsprosenten i størrelsesorden 32-34 prosent. Summen av kommunalt eid og planlagt ervervet boligareal er 66 prosent og dette samsvarer svært godt med Stortingets tilrådning i St.meld. 92 (1974-75) om at kommunene bør formidle 2/3 av boligtomtene.

Omlag 4,7 prosent (722 dekar) av arealet i planteigene er jordbruksareal. Dette vil representere en årlig nedbygging på 60 dekar, noe som er lite i landsmålestokk, men en vesentlig økning i forhold til det som i perioden 1972-83 ble tillatt omdisponert i stadfestede reguleringsplaner. Av utbyggingsformålene er det forretnings- og sentrumsareal som prosentvis har høyest andel dyrket mark. Det er imidlertid boligbygging som i antall dekar vil legge beslag på mest jordbruksareal.

Hele 12 638 dekar (81 prosent) av det totale utbyggingsarealet består av produktiv skogsmark. Storparten av dette (10 141 dekar) er av høy og middels bonitet. Størst avgang av produktivt skogareal planlegges kyst- og mellomkommunene, minst i Setesdalsregionen. Av utbyggingsarealene i planregnskapet er 1 244 dekar klassifisert som dyrkingsjord.

Sammenligner en antall boligenheter for perioden 1986-1989 i planregnskapet med kommunenes boligbyggeprogram og Kommunaldepartementets boligprognoser, og tar hensyn til spredt boligbygging, synes det for fylket som helhet å ligge et realistisk bolig-tall i planteigene i planregnskapet. I Arendal/Grimstad-regionen er det imidlertid underdekning i planregnskapet i forhold til forventet boligbehov. I flere enkeltkommuner i fylket er det lite samsvar mellom boligenheter i planregnskapet og de andre datakildene for boligbygging.

2. OPPLÈGG OG GJENNØRFØRING.

2.1 Omfangmetode og datagrunnlag.

Kommunene befinner seg på ulike stadier i den fysiske planleggingen og har ulik praksis i utarbeidelsen av arealbruksplaner. For å få et ensartet materiale i planregnskapet har en valgt å konsentrere seg om arealbruksplaner som inneholder byggeformål og som blir ansett for å være aktuelle for utbygging innenfor en planleggingsperiode på 12 år. Klassifiseringen av planlagt bruk inkluderer også planlagt vern av eksisterende arealbruk, som f.eks. naturvern og friluftsområde. Disse klassene er lite brukt, men vil trolig bli mer aktuelle etter hvert som planregnskapet blir mer innarbeidet i kommuner og fylker.

Det er først og fremst oversiktsplaner på generalplannivå som har vært benyttet som datakilder. Men en har også supplert med opplysninger fra reguleringsplaner (detaljplaner) for å få et fullstendig bilde av de aktuelle utbyggingsplaner i kommunene.

Datainnsamlingen til planregnskapet har foregått ved intervju av ansvarlig planlegger ved teknisk etat i kommunene. Dette er personer som har god oversikt over plansituasjonen i kommunene, og som også har kunnet formidle kontakt til andre personer når det har vært nødvendig.

Registreringsenhetene i planregnskapet kalles planteig, og defineres som en ensartet (homogen) og sammenhengende planlagt arealbruksflate på minimum 2 dekar. Denne planteigen skal bare inneholde et formål, slik den framkommer på kommunens oversiktsplankart. Det skilles mellom planteiger som er regulert og planteiger som ikke er regulert (oversiktsplaner). Under intervjuet med planleggeren i kommunen ble de aktuelle planteigene inntegnet på kommunenes kartverk og senere overført til økonomisk kartverk i målestokk 1:5000. Planteigene ble deretter målt ved planimetrering. Måleenheter er dekar (da).

2.2 Datakvalitet.

Alt statistisk materiale er forbundet med større eller mindre grad av usikkerhet, Denne usikkerheten kan skyldes ulike forhold. I arbeidet med planregnskapet kan slike feil skyldes målefeil, klassifiseringsfeil, kodefeil o.l. Definisjonene kan være noe upresise, slik at det kan oppstå uklarheter på enkelte punkter.

Datagrunnlaget som planregnskapet bygger på er forholdsvis lite homogent. De forskjellige kommuner står på ulike nivåer når det gjelder arbeidet med oversiktsplaner. Kommunene har også ulik praksis ved utarbeidelse av utbyggingsplaner. Kart med ulik målestokk og ulik praksis ved avgrensing mellom f.eks. friområder og boligområder kan skape problemer. Angivelsen av formålsklasser som tekniske anlegg og institusjonsformål innenfor større planlagte boligområder følger ikke alltid samme mønster. Resultatet avhenger av intervjuerens og planleggerens samarbeid og deres mulighet til å framskaffe gode oversikter over kommunens plansituasjon etter de kriterier planregnskapet utarbeides etter.

Generelt har det vært vanskelig å få sikre opplysninger om planlagt erverv. Dette gjelder spesielt for områder hvor utbyggingen ikke skal skje de fire første årene. Her har en i stor grad basert seg på administrative anslag.

Kvaliteten på kartmaterialet har betydning for holdbarheten i datagrunnlaget, f.eks. for den fysiske avgrensingen av planteiegene. Det er også knyttet en viss usikkerhet til angivelsen av planlagte utbyggingstidspunkter. Dette gjelder spesielt de planteieger der utbyggingen er planlagt å starte opp i slutten av planperioden og avsluttes etter 1997. For noen av teigene var det ikke angitt/avklart hvilket område som skulle bygges ut først. Det kan derfor være registrert større områder enn det som virkelig vil bli bygget ut innen 1997.

Angivelsen av nåværende arealbruk i planteiegene refererer seg i hovedsak til økonomisk kartverk, som for Aust-Agder er laget i perioden 1963-1979. Det er utarbeidet økonomisk kartverk for alle de aktuelle planområdene i Aust-Agder. Selv om det har vært endringer fra midten av 1960-årene til 1985 antar man at eventuelle feil i klassifiseringen av nåværende arealbruk er små. Områder som er blitt utbygd etter utarbeidningen av økonomisk kartverk, vil på grunn av avgrensingen i planregnskapet ikke inngå i arealet i planteiegene. Videre kan det ha skjedd en forskyvning mellom de ubebygde arealklassene på grunn av f.eks. nydyrking, brakklegging og skogplanting. Slike endringer får en vanligvis ikke registrert ved å bruke økonomisk kartverk. Hvis en via andre kilder har fått opplysninger om slike forhold, er det blitt registrert. Selv om det er visse svakheter ved bruk av økonomisk kartverk, synes det å gi et tilfredsstillende bilde av dagens arealsituasjon, særlig med hensyn til arealets ressurskarakter som dyrkbar, produktiv for skogplanting eller ikke nyttbar til landbruksproduksjon.

3 BEGREPER OG KJENNETEGN.

Registreringsenheten i planregnskapet (planteig) dekker en arealbruksflate på minst 2 dekar. En vil her gi en kort beskrivelse av de begrepene som inngår i presentasjonen av resultatene. En nærmere redegjørelse av de egenskapene en har registrert i forbindelse med det planlagte arealet er gjort i vedlegg 4.

Planteigens størrelse.

Alle teigene måles ved planimetrering på økonomisk kartverk og størrelsen angis i antall dekar.

Utbyggingsformål i planteigen.

Pr. definisjon skal en planteig bare inneholde ett utbyggingsformål. Dersom en utbygging har flere formål skjer registreringen etter den dominerende planlagte bruken. Utbyggingsformålet er angitt i henhold til klassifiseringen av planlagt bruk. Se vedlegg 3.

Utbyggingsperioder.

En har her angitt det antall dekar av planteigen som skal bygges ut tidsrommet 1986-1989 og/eller i tidsrommet 1990-1997. Hvis planteigen forventes å bli bygget ut i perioden 1986-1997 og tidspunktet ikke er nærmere fastlagt, har en kodet "vet ikke".

Generalplanstatus.

En registrerer her planteigens formelle generalplanstatus. Det er brukt følgende kategorier som angir hvor planteigene befinner seg i kommunens planleggingsprosess:

- (i) Generalplan godkjent av Miljøverndepartementet
- (ii) Generalplan vedtatt i kommunen
- (iii) Fylkesutvalget har uttalt seg om generalplanforslaget
- (iv) Ferdig utarbeidet generalplanutkast i kommunen
- (v) Generalplanutkast under utarbeiding i kommunen
- (vi) Annet. (Planteigen ligger utenfor områder som inngår i oversiktsplaner).

Reguleringsplanstatus.

For hver teig er det registrert hvor langt reguleringsplanarbeidet er kommet. I planregnskapet kan en teig ikke være delvis regulert. Det vil si at hele arealet i planteigen må være på samme reguleringsnivå. Alternativene en bruker er:

- (i) Stadfestet regulering
- (ii) Under regulering
- (iii) Annet.

Tettsted.

Et tettsted er definert som et område hvor det bor minst 200 personer og der avstanden mellom husene ikke overstiger 50 meter. I denne rapporten har en definert store tettsteder som områder med minst 1 000 innbyggere.

Planteigens tilknytning til tettsted.

Plasseringen til planteigen i forhold til nærmeste tettsted er angitt. En benytter tettstedsavgrænsingen i siste folke- og boligteiling (1980).

- (i) Innenfor tettstedsgrensa dvs. planteigen ligger innenfor tettstedsgrensa eller planteigen ligger delvis innenfor og delvis utenfor tettstedsgrensa eller tangerer tettstedsgrensa.
- (ii) Hele planteigen ligger utenfor tettstedsgrensa, men minste avstand fra tettstedsgrensa er 1 km eller mindre.
- (iii) Ingen tettstedstilknytning.

Antall boligenheter.

I planteiger med utbyggingsformål boliger har en registrert antall planlagte boliger, som en forventer utbygget i tidsrommet 1986-1989.

Byggeklart areal.

Med byggeklart areal forstås det areal hvor de kommunale grunnlagsinvesteringer (veg, vann og kloakk) er ført fram til feltet.

Eierandel.

Eierandelene karakteriserer eierforholdet i planteigene. Opplysningen er gitt i dekar og følgende inndeling er brukt:

- (i) Kommune/kommunalt tomteselskap
- (ii) Privat
- (iii) Andre eierformer (f.eks. stat, fylkeskommune)

Planlagt erverv av areal.

Det er registrert (fra handlingsprogrammet eller langtidsbudsjettet) hvor mange dekar kommunen og/eller kommunalt tomteselskap vil erverve i planperioden. Det er også registrert om administrasjonen har andre planer om erverv.

Avgang av dyrket jord.

Avgang av dyrket jord omfatter jordbruksareal som i samsvar med lov er godkjent omdisponert til andre formål enn jordbruk.

Nåværende arealbruk.

Grunnlaget for arealklassifiseringen er økonomisk kartverk. Fordelingen av nåværende arealbruk er gitt i samsvar med hovedklassifiseringen i arealregnskapet. Det gir også tall over hvor mye dyrkingsjord teigen inneholder. En vil her forklare innholdet i enkelte klasser som er brukt. For en fullstendig dokumentasjon av arealklassene viser en til definisjonene i økonomisk kartverk.

Med fulldyrka areal mener en jordbruksjord som er opparbeidet til vanlig plogdybde. Med dyrkingsjord forstås en arealer som kan tilfredsstille kravene til å bli fulldyrket.

Produktivt skogareal omfatter klassene S-, H-, M- og L-bonitet, dvs. skogbevokste arealer hvor det kan produseres minst $0,1 \text{ m}^3$ trevirke pr. dekar pr. år.

4 PLANLAGT TILVEKST I BEBYGD AREAL

Dette kapitlet omtaler størrelsen på det planlagte utbyggingsarealet, framdriften i planleggingen og til hvilke formål arealet planlegges brukt til. Det gis også en vurdering av hvor langt general- og reguleringsplanarbeidet er kommet i de enkelte kommunene. Til slutt i dette kapitlet gir en opplysninger om hvor mye kommunene eier av planlagt utbyggingsareal og hvor mye de planlegger å erverve.

Oversikt over nåværende arealbruk er gitt i kapittel 5, mens vedlegg 2 viser kommunegrensene og tettsteder i Aust-Agder.

4.1 Utbyggingsareal.

Planregnskapet omfatter de planlagte utbyggingsområder som planleggerne i kommunene mener er aktuelle å bygge ut innenfor planperioden 1986 - 1997. Planregnskapet omfatter ikke riksveger, fylkesveger eller andre større veganlegg. Hytteområder er utelatt i hovedtabellene, men er omtalt i kapittel 7.

Denne avgrensingen medfører at utbygging utenfor planteigene (spredt boligbygging og landbruksbebyggelse) ikke blir registrert, da det sjelden foreligger konkrete oversiktsplaner for en slik utbygging.

Planlagt utbygging i kommunene er avhengig av flere faktorer, som f.eks. utvikling i antall arbeidsplasser, demografiske forhold og den generelle økonomiske utviklingen. Disse faktorene endrer seg over tid og kan sammen med interessekonflikter i forbindelse med arealbruken endre forutsetningene for omfanget av den planlagte utbyggingen. Ofte har kommunene for lite informasjon og for få virkemidler til å styre kommuneøkonomiens utvikling. Det dukker stadig opp nye behov og tidligere forutsetninger kan bli uaktuelle. En slik usikkerhet krever et visst rom for fleksibilitet og at det er noe å gå på med tanke på størrelsen av de planlagte arealene. Planene er derfor stadig under revidering.

Tidligere erfaringer viser at kommunene finner det spesielt vanskelig å bestemme framtidig arealbehov for industrivirksomhet, og at kommunene legger til rette store industriareal for å stå sterkere i konkurransen om eventuelle nyetableringer. Dette fører til at det planlagte utbyggingstempoet blir for høyt i forhold til det som viser seg å være nødvendig. I kommuner med flere mindre bygdesentra vil det ofte bli reist krav om at hver bygd skal ha byggeklare areal til industri, forretninger og boliger. Dette kan føre til at kommunene totalt får for store planareal. Mangel på samordning mellom kommuner kan virke i samme retning.

I Aust-Agder er det planlagt å bygge ut et areal på 15 629 dekar i perioden 1986 - 1997. Dette er ca. 0,2 prosent av det totale landarealet på 9 212 km² i fylket. Antall registrerte teiger er 283. Gjennomsnittlig teigstørrelse er 55,2 dekar og er dermed vesentlig større enn gjennomsnittsteigene i planregnskapene for Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal (henholdsvis 27 og 28 dekar), men noe mindre enn gjennomsnittsteigene i Akershus og Østfold (henholdsvis 71 og 63 dekar).

I planregnskapet blir en planteig eller del av en planteig oppfattet som utbygd når opparbeidingen er satt igang. For boligteiger f.eks. vil dette være når utgraving av tomte er påbegynt. Kriteriet er at den fysiske strukturen har endret seg. Utbyggingstidspunkt er klassifisert etter tre alternativ:

1. Areal planlagt utbygd i tidsrommet 1986 - 1989.
2. Areal planlagt utbygd i tidsrommet 1990 - 1997.
3. Areal med uvisst utbyggingstidspunkt.

Ofte vil utbyggingen starte opp i første del og avsluttes i andre del av planperioden. I disse tilfellene har en registrert hvor store deler av teigen som ventes utbygd i hver delperiode.

Tabell 1 viser at en venter å bygge ut 30 prosent (4 626 dekar) av utbyggingsarealet i de fire første årene av planperioden, og 51 prosent (7 962 dekar) i de siste åtte årene. Pr. år blir dette 1 156 dekar i første og 995 dekar i andre periode. I tillegg kommer arealet med uvisst utbyggingstidspunkt, som utgjør 19 prosent (3 041 dekar) av det totale planlagte utbyggingsarealet i fylket, og som er rundt 10 prosent mindre for Aust-Agder enn for gjennomsnittet av alle andre fylker med planregnskap.

Tabell 3 viser hvor mye areal de enkelte kommunene har planlagt å bygge ut i perioden 1986-1997. Størrelsen på planlagt utbyggingsareal varierer sterkt fra kommune til kommune. Arendal, Grimstad og Lillesand skiller seg ut med størst utbyggingsareal. Minst utbyggingsareal har Iveland. Nærmere undersøkelser viser at kystkommunene med høy befolkningstetthet har klart størst andel av sitt totale landareal planlagt for utbygging. Spesielt stor andel har Arendal med hele 14,5 prosent, men også Hisøy og Tromøy med henholdsvis 6,7 og 3,2 prosent har store andeler.

Tabell 1. Planlagt utbyggingsareal etter utbyggingsperiode.
Aust-Agder 1986-1997.

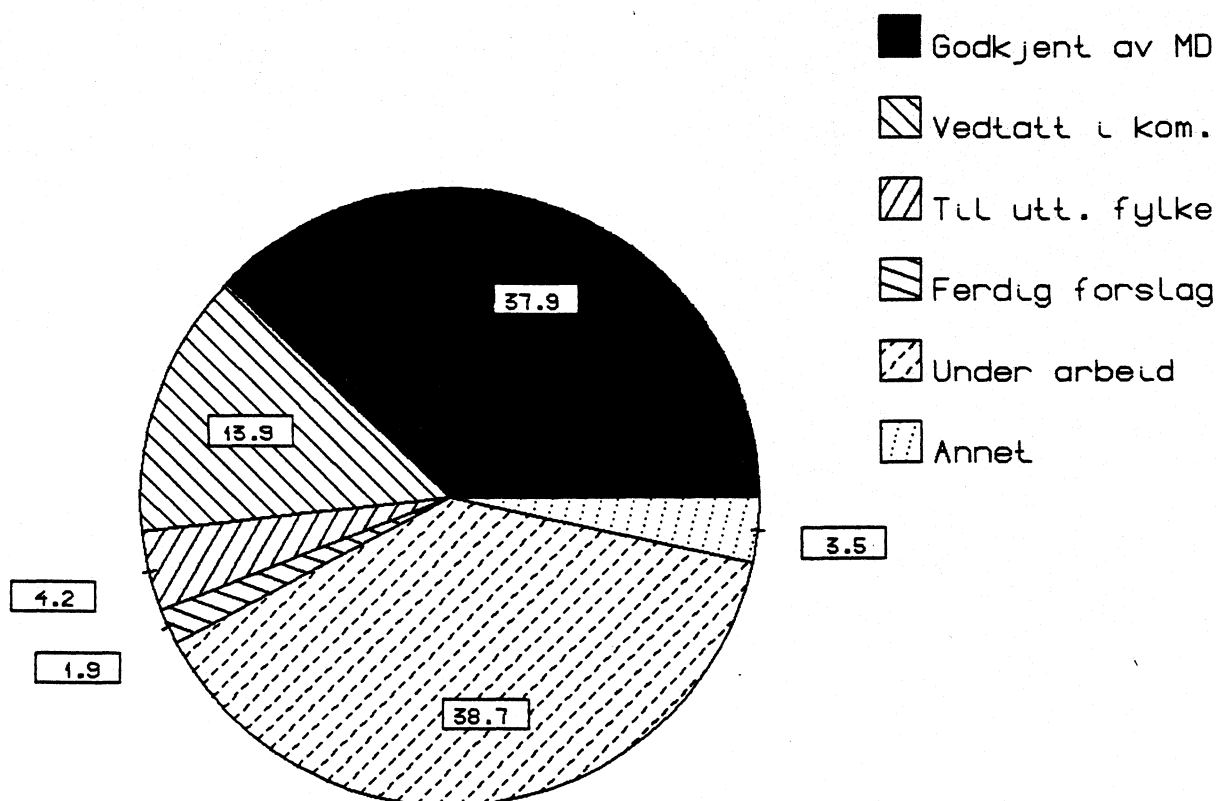
Planlagt utbyggingsareal i alt	I alt	1986-1989	1990-1997	Uvisst utbyggingstidspunkt
Dekar	Prosent			
15 629	100,0	29,6	50,9	19,5

4.2 Planstatus.

I registreringsarbeidet er det brukt både oversiktsplaner på generalplannivå og reguleringsplaner. Retningslinjene for utarbeiding av general- og reguleringsplaner er gitt i bygningsloven av 1965 med endringer, sist av 27. mai 1983. Generalplanen skal blant annet gi uttrykk for arealdisponeringen i kommunen på oversiktsplannivå og "tjene som rettleiding for utarbeiding av reguleringsplaner" (§ 20). Alle kommuner skal utarbeide generalplaner, og kommunestyret eller formannskapet er ansvarlig for at dette arbeidet blir gjort. Reguleringsplanen er, i motsetning til generalplanen, juridisk bindende og viser mer detaljert hvordan de enkelte feltene er tenkt utbygd. I planregnskapet har en registrert den formelle generalplanstatusen og om planteigen er regulert eller ikke.

Kommunene ble pålagt å utarbeide generalplan allerede i 1965 (jf. bygningsloven § 20). Arbeidet med oversiktsplanleggingen i Norge har gått seint, men har tiltatt betydelig de siste årene. Pr. mars 1985 hadde 21 prosent av landets kommuner ennå ikke utarbeidet generalplan eller generalplanforslag. Tabell 2 viser at kommunene i Aust-Agder ligger etter gjennomsnittet for landet når det gjelder status i generalplanarbeidet.

Fig. 1. Planlagt utb. areal etter generalplanstatus.
Aust-Agder 1986-1997. Prosent.

Tabell 3 og figur 1 viser planlagt utbyggingsareal i fylket etter generalplanstatus pr. 1.januar 1986. 5 919 dekar (38 prosent) gikk inn i generalplaner som var godkjente av Miljøverndepartementet. 3 116 dekar (20 prosent) var med i ferdig utarbeidede generalplanforslag under behandling og 6 594 dekar (42 prosent) var med i generalplanforslag under arbeid i kommunen eller i andre planer. Grimstad, Evje og Hornnes, Risør og Froland har størst andeler av sitt totale utbyggingsareal med i generalplan godkjent av Miljøverndepartementet. (Mellom 94 og 100 prosent).

Ytterligere 5 kommuner har areal som går inn i generalplan godkjent av Miljøverndepartementet, men har også en vesentlig del av arealet med i nye generalplanforslag under arbeid i kommunen. Vegårshei har ennå ikke startet generalplanlegging. De øvrige 9 kommunene har alle størstedelen av arealet i planteigene med i generalplaner under arbeid i kommunen eller under behandling.

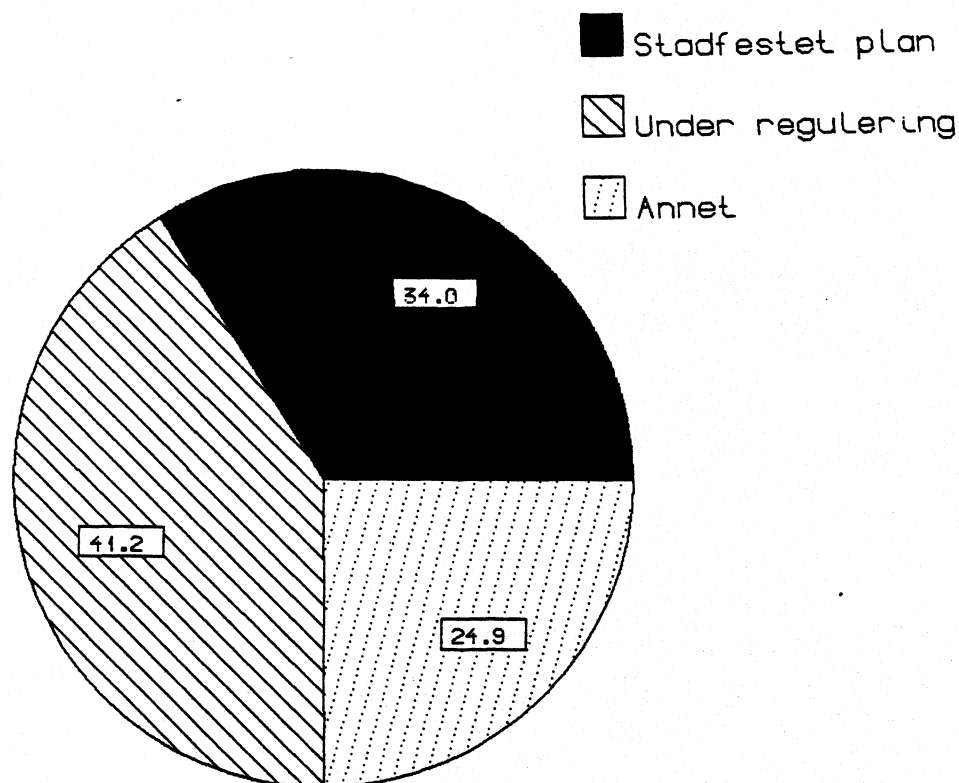
Det planlagte utbyggingsarealet omfatter areal som går inn i stadfestet reguleringsplan eller i godkjent generalplan, og areal som er foreslått utbygd i ulike typer planforslag. Omfanget av registrerte planforslag vil variere fra kommune til kommune avhengig av planleggingssituasjonen og planleggerne sine vurderinger. Sannsynligheten for at arealplaner, som bare er med i planforslag blir realisert er trolig mindre enn for andre registrerte planer. Fordelingen etter planstatus i tabell 3 gir derfor en pekepinn på omfanget av registreringene og sannsynligheten for at planene blir realisert i de enkelte kommunene.

Tabell 4 viser at 46 prosent av arealet som er tenkt utbygd i perioden 1986-1989 er med i godkjente generalplaner, mens andelen er 36 prosent for perioden 1990-1997. 37 prosent av utbyggingsarealet for perioden 1986-1989 ligger innenfor områder som er med i generalplanforslag under utarbeiding i kommunen eller utenfor områder vurdert i generalplansammenheng. Samlet er dette noe mindre enn for de teigene som er ventet utbygd i siste del av planperioden. For arealet med uvisst utbyggingstidspunkt var nær halvparten med i generalplanforslag under utarbeiding i kommunen eller med i planer som ikke inngår i generalplansammenheng (annet).

Tabell 5 viser at i Aust-Agder er 34 prosent av det planlagte utbyggingsarealet for perioden 1986-1997 stadfestet regulert (fig. 2). Denne andelen er høyere for de fire første årene (44 prosent) enn for de åtte siste årene (27 prosent).

Tabell 6 viser at en stor andel av utbyggingsarealet som er med i generalplan godkjent av Miljøverndepartementet eller i generalplan vedtatt i kommunen også er stadfestet regulert.

Fig. 2. Planlagt utbyggingareal etter reguleringsplanstatus. Aust-Agder 1986-1997. Prosent.

Tabell 2. Status i generalplanarbeidet pr. mars 1985¹ for kommunene i Aust-Agder og i hele landet.

	Antall kommuner i alt	Generalplan godkjent av Miljøverndepartementet	Generalplan vedtatt i kommunen	Generalplan som har vært til uttalelse i fylkesutvalget	Ferdig generalplanframlegg	Ikke utarbeidd generalplan
Hele landet ²	451	50	17	10	2	21
Aust-Agder	19	47	11	5	-	37

1) Kilde: Generalplanstatus pr. mars 1985, Planavdelingen i Miljøverndepartementet.

2) Kvitsøy og Utsira er unntatt fra reglene i bygningsloven.

Tabell 3. Planlagt utbyggingsareal etter kommune og generalplanstatus.
Aust-Agder 1986 - 1997. Dekar.

Region Kommune	Planlagt utbyg- gings- areal i alt	Generalplanstatus pr. 1. januar 1986					Annet
		General- plan god- kjent av Miljøvern- departe- mentet	General- plan ved- tatt i kommunen	General- plan har vært til uttalelse i fylkes- utvalget	Ferdig utar- beidet general- planfor- slag i kommunen	General- plan- forslag under arbeid i kommunen	
I alt	15 629	5 919	2 171	652	293	6 053	541
RISØR/TVEDESTRAND	2 245	720	42		293	791	399
Risør	764	720					44
Gjerstad	293				293		
Vegårshei	355						355
Tvedestrand	833		42			791	
ARENDAL/GRIMSTAD	8 871	3 261	2 129	652		2 728	101
Arendal	1 809					1 809	
Grimstad	1 570	1 570					
Moland	1 322	691				631	
Froland	1 068	1 000					68
Øyestad	1 190		1 190				
Tromøy	972		939				33
Hisøy	652			652			
Aqli	288					288	
LILLESAND/BIRKENES	1 864	802				1 039	23
Lillesand	1 510	543				957	10
Birkenes	354	259				82	13
SETESDAL	2 649	1 136				1 495	18
Iveland	170					170	
Evje og Hornnes	786	768					18
Bygland	319	241				78	
Valle	421	127				294	
Bykle	953					953	

Tabell 4. Planlagt utbyggingsareal etter utbyggingsperiode og generalplanstatus. Aust-Agder 1986 - 1997.

Utbyggings- periode	Planlagt utbyg- gings- areal i alt	Generalplanstatus pr. 1. januar 1986						Annet
		General- plan god- kjent av Miljøvern- departe- mentet	General- plan ved- tatt i kommunen	General- plan har vært til uttalelse i fylkes- utvalget	Ferdig utar- beidet general- planfor- slag i kommunen	General- plan- forslag under arbeid i kommunen		
Dekar		Prosent						
I alt	15 629	100,0	37,9	13,9	4,2	1,9	38,7	3,5
1986 - 1989..	4 626	100,0	45,6	10,6	4,4	2,3	31,8	5,4
1990 - 1997..	7 962	100,0	35,6	13,9	5,7	2,4	39,0	3,4
Ufordelt	3 041	100,0	32,1	18,9			48,5	0,6

Tabell 5. Planlagt utbyggingsareal etter utbyggingsperiode og reguleringsplanstatus. Aust-Agder 1986 - 1997.

Utbyggings- periode	Planlagt ut- byggingsareal i alt	Reguleringsplanstatus pr. 1. januar 1986			
		Stadfestet regulert	Under regulering	Annet(over- siktsplaner)	
Dekar		Prosent			
I alt	15 629	100,0	34,0	41,2	24,9
1986 - 1989	4 626	100,0	44,4	29,3	26,3
1990 - 1997	7 962	100,0	27,2	43,5	29,2
Ufordelt	3 041	100,0	35,7	52,9	11,4

Tabell 6. Planlagt utbyggingsareal etter generalplanstatus og reguleringsplanstatus. Aust-Agder 1986 - 1997.

Generalplanstatus pr. 1 januar 1986	Planlagt ut- byggingsareal i alt	Reguleringsplanstatus pr. 1 januar 1986			
		Stadfestet regulert	Under regulering	Annet (over- siktsplaner)	
Dekar		Prosent			
I alt	15 629	100,0	34,0	41,2	24,9
Generalplan godkjent av Miljøverndepartementet..	5 919	100,0	45,1	43,2	11,7
Generalplan vedtatt i kommunen	2 171	100,0	56,6	11,3	32,1
Generalplan vært til ut- talelse i fylkesutvalget	652	100,0	11,5	2,3	86,2
Ferdig utarbeidet general- planforslag i kommunen...	293	100,0	29,7	68,6	1,7
Generalplanforslag under arbeid i kommunen.....	6 053	100,0	17,7	50,7	31,6
Annet	541	100,0	32,2	64,1	3,7

4.3 Utbyggingsformål.

I forbindelse med registreringen av utbyggingsformål er det utarbeidet et eget klassifiseringssystem for planlagt arealbruk. (Se vedlegg 3). Inndelingen samsvarer ikke helt med Bygningslovens reguleringsformål, da disse inneholder beskrivelse av flere forhold enn arealbruk. Disse forhold gjør det vanskelig å lage en enkel og entydig arealklassifisering med utgangspunkt i Bygningslovens reguleringsbestemmelser.

Ved utarbeidningen av den nåværende klassifiseringen av planlagtarealbruk har en blant annet tatt hensyn til inndelinger og definisjoner i arealbruksregnskapet og grupperinger i økonomisk statistikk. Opplysningene er spesifisert på tre detaljeringsnivåer, men i dette kapitlet er tabellene bare basert på det første sifferet i klassifiseringen som angir hovedformålet. Variasjoner i hovedklassene bolig, industri, forretning/sentrum, institusjon og tekniske anlegg blir gjennomgått m.h.p. størrelse, utbyggingstidspunkt, byggeklart areal og planstatus. En mer detaljert beskrivelse av de ulike utbyggingsformålene er gitt i vedlegg 1.

Tilfredsstillende og sammenlignbare opplysninger om framtidig hyttebygging i alle kommunene er vanskeligere å få tak i enn for andre utbyggingsformål. Arealoppgaver over hyttefelter er derfor utelatt i hovedtabellene i likhet med planregnskapet for andre fylker. Materialet som omhandler hyttefelter er beskrevet i kap. 7.

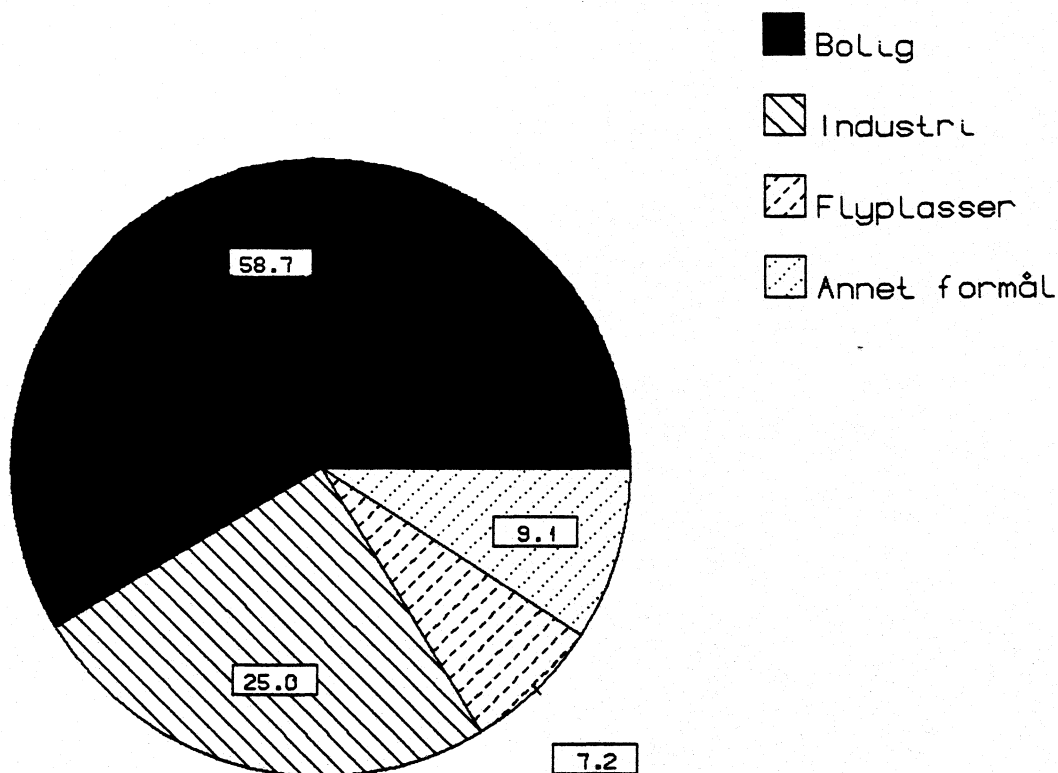
For hele Aust-Agder fylke utgjør planlagt boligareal 59 prosent av planarealet på 15 629 dekar. Dette er vist i tabell 7. Industriarealer har en andel på 25 prosent. Forretnings- og sentrumsarealer utgjør bare 2 prosent av arealet, 5 prosent planlegges til institusjonsformål og 7 prosent til kommunikasjoner og tekniske anlegg. Det meste av kommunikasjonsarealet inngår i planer med flyplassutbygginger. Andre formål er planlagt å legge beslag på 2 prosent av totalt planareal.

Figur 3 gir en grafisk framstilling av planarealet inndelt etter formål. I figuren omfatter "annet areal" både forretnings- og sentrums-, institusjons- og kommunikasjonsformål unntatt flyplasser, i tillegg til det som i tabell 7 er definert som andre formål.

Det er store forskjeller mellom kommuner og regioner når det gjelder fordelingen av arealer, både absolutt og relativt, til ulike formål.

Kommunene i Risør-/Tvedestrand-regionen, samt Arendal, Tromøy, Hisøy og Birkenes har samtlige over 70 prosent av arealet planlagt til boligformål. Iveland, Bygland og Bykle i Setesdalsregionen er de kommunene i fylket som har lavest andel av planarealet til boligbygging. Den lave andelen planlagt boligareal i Iveland har sammenheng med en forholdsvis høy andel av industriarealer i denne kommunen, mens en i Bykle planlegger å omdisponere relativt store arealer til kommunikasjon og tekniske anlegg (flyplass).

Fig. 3. Planlagt utbyggingsareal etter formål.
Aust-Agder 1986-1997. Prosent.

Lillesand, Grimstad og Øystad er kommuner hvor industriplaner dekker forholdsvis store arealer. På den andre siden har Tromøy angitt at bare 8 prosent av kommunens planlagte utbyggingsareal skal gå til industriformål, mens Hisøy og Bykle ikke har planer om industriutbygging i den aktuelle perioden.

Bykommunene Arendal og Grimstad har ikke oppgitt at de planlegger nye forretnings- og sentrumsarealer i perioden 1986-1987, mens innlandskommuner som Bygland, Evje/Hornnes, Birkenes, Gjerstad og Vegårshei har over 6 prosent av planarealet til slike formål.

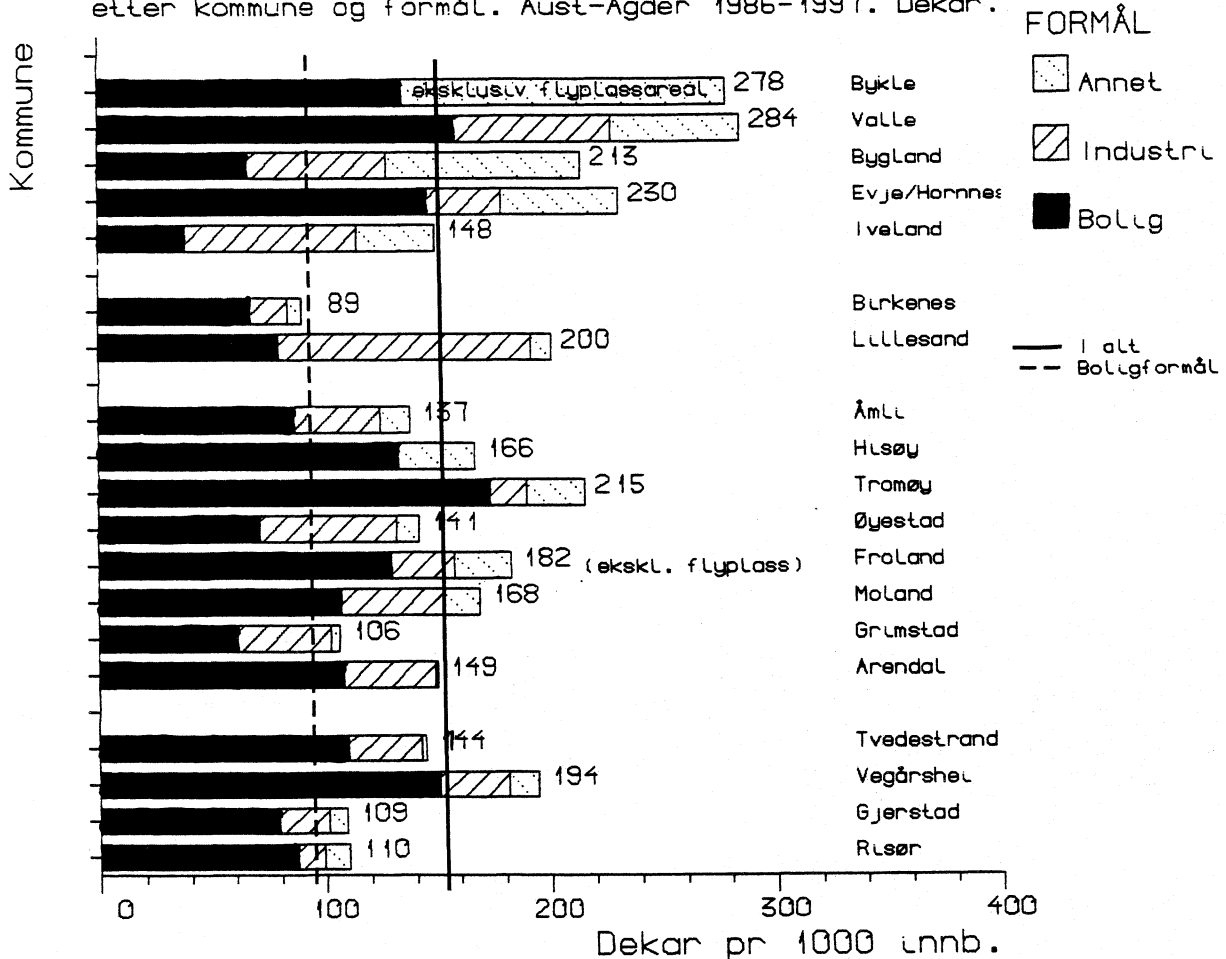
Andel av planareal til institusjonsformål viser også stor variasjon. Bygland har mest med en andel på 28 prosent til slikt formål, Evje/Hornnes, Iveland og Hisøy har også relativt høy andel til institusjoner, de varierer mellom 11-13 prosent.

Andel av kommunikasjonsareal er svært lite, bortsett fra i to kommuner. Det alt overveiende består av flyplassarealer avsatt i Froland (Gullknapp) og på Hovden i Bykle kommune.

For fylket som helhet er det planlagt 165 dekar pr. 1000 innbyggere, hvorav 97 dekar til

boligformål (tabell 8). Gjennomsnittet for andre fylker med planregnskap er 90 dekar pr. 1000 innbyggere til boliger. Planlagte industriarealer i fylket utgjør 41 dekar pr. 1000 innbyggere. 27 dekar går til øvrige utbyggingsformål, derav 12 dekar til flyplasser.

Fig. 4. Planlagt utbyggingsareal pr 1000 innbyggere etter kommune og formål. Aust-Agder 1986-1997. Dekar.

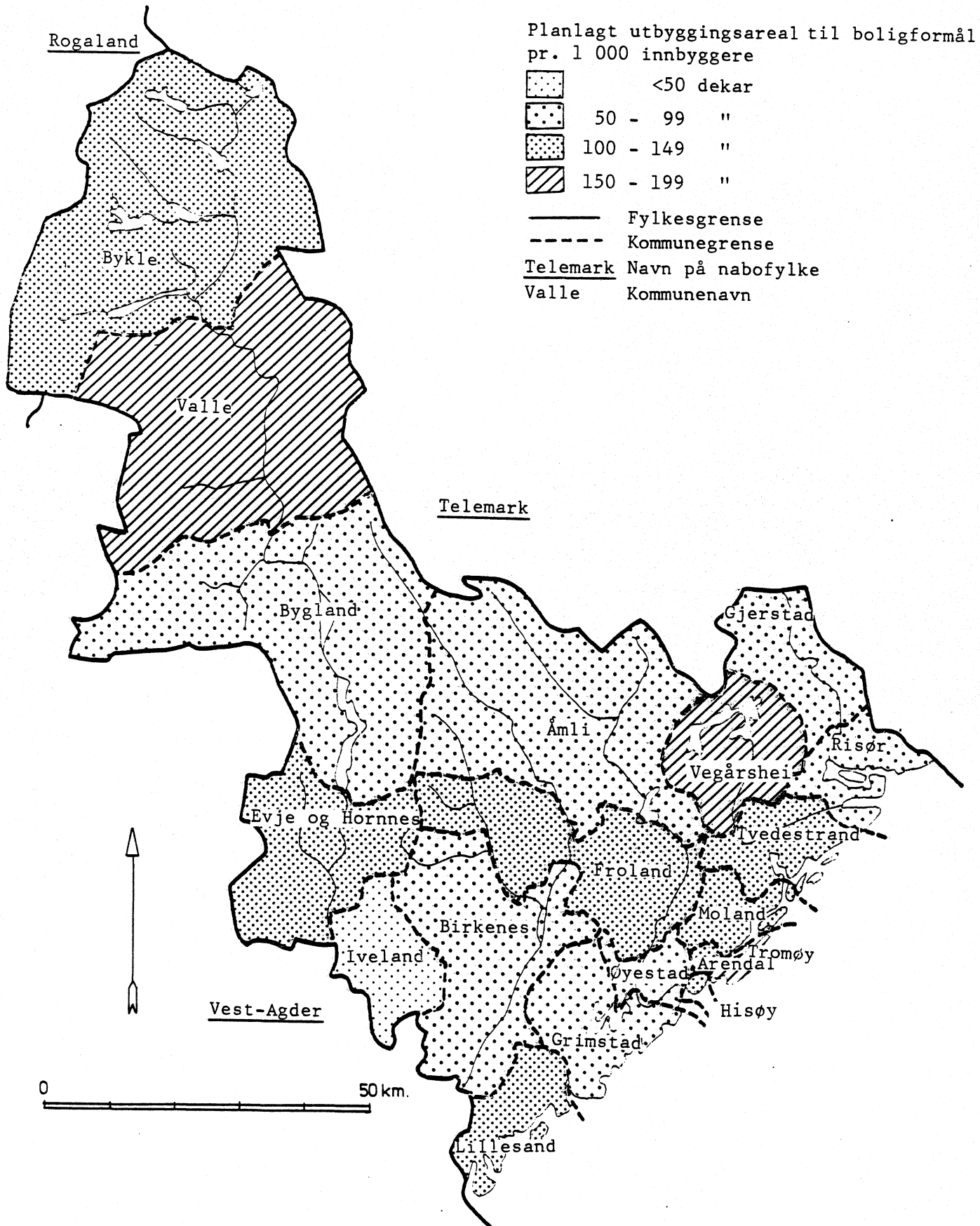

I figur 4 er den kommunevise fordelingen av planlagt utbyggingsareal pr. 1000 innbyggere illustrert. Flyplassarealer er holdt utenfor.

Holder en flyplassarealene utenfor, er det Bykle, Valle, Evje/Hornnes, Tromøy, Bygland og Lillesand som har størst samlet utbyggingsareal i forhold til folketallet. Variasjonene i planlagt boligareal i feltutbygging i forhold til folketallet varierer også sterkt mellom kommunene. Iveland, Grimstad, Bygland og Birkenes har samtlige mindre enn 70 dekar pr. 1000 innbyggere i 12-årsperioden.

Innlandskommunene Valle, Evje/Hornnes og Vegårshei har planlagt utbygd i størrelsesorden 140-160 dekar pr. 1000 innbyggere til boligformål. Også noen kystnære kommuner har planlagt relativt stort boligareal i forhold til folketallet. Tromøy med over 170 dekar pr. 1000 innbyggere, er den kommunen i fylket som har planlagt størst areal til boligformål i forhold til folketallet. Se forøvrig figur 5.

Figur 5. Planlagt utbyggingsareal til boligformål pr. 1 000 innbyggere. Aust-Agder. 1986-1997

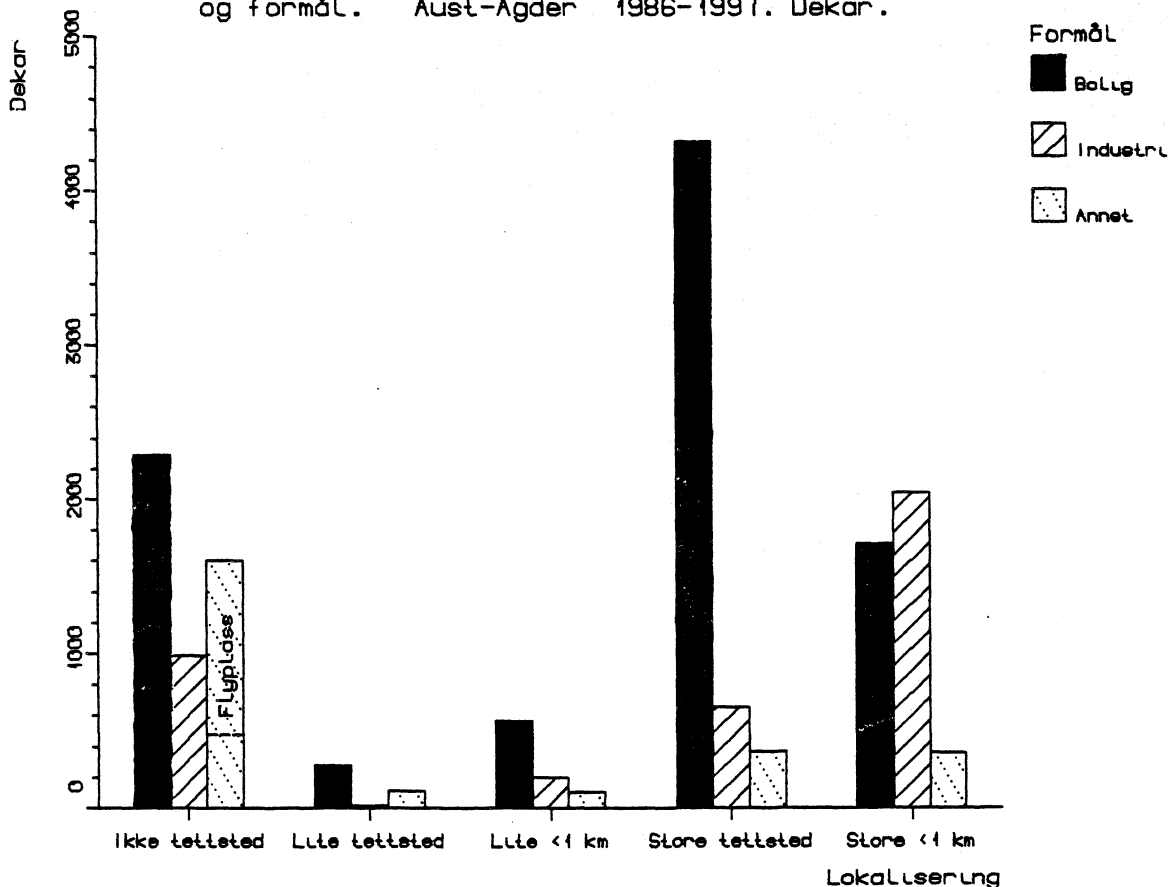
Lillesand er den kommune i fylket som i forhold til folketallet planlegger størst arealer til industriformål (Kaldvell Park). Kommunene Iveland, Valle, Bygland og Øyestad har også relativt stort industriareal pr. 1000 innbyggere.

Vegårshei og Setesdalskommunene (utenom Iveland) skiller seg klart ut i forhold til øvrige kommuner med større utbyggingsarealer pr. 1000 innbyggere til forretnings- og sentrumsformål.

Når det gjelder institusjonsarealer i forhold til folketallet, har kommunene Bygland, Bykle og Evje/Hornnes klart størst areal, men også Hisøy, Froland, Tromøy og Iveland ligger relativt høyt.

I tabell 9 er regionale forskjeller i utbyggingsformål illustrert ved planarealets tettstedstilknytning (se også fig. 6). 31 prosent (4889 dekar) av planarealet ligger lenger unna enn 1 km fra de definerte tettstedsgrensene. Hele 61 prosent (9468 dekar) av det planlagte utbyggingsareal ligger i eller innen 1 km fra byer og tettsteder med flere enn 1000 innbyggere. I byer og store tettsteder utgjør boligarealet større andel av totalarealet enn i øvrige kategorier av tettstedstilknytninger.

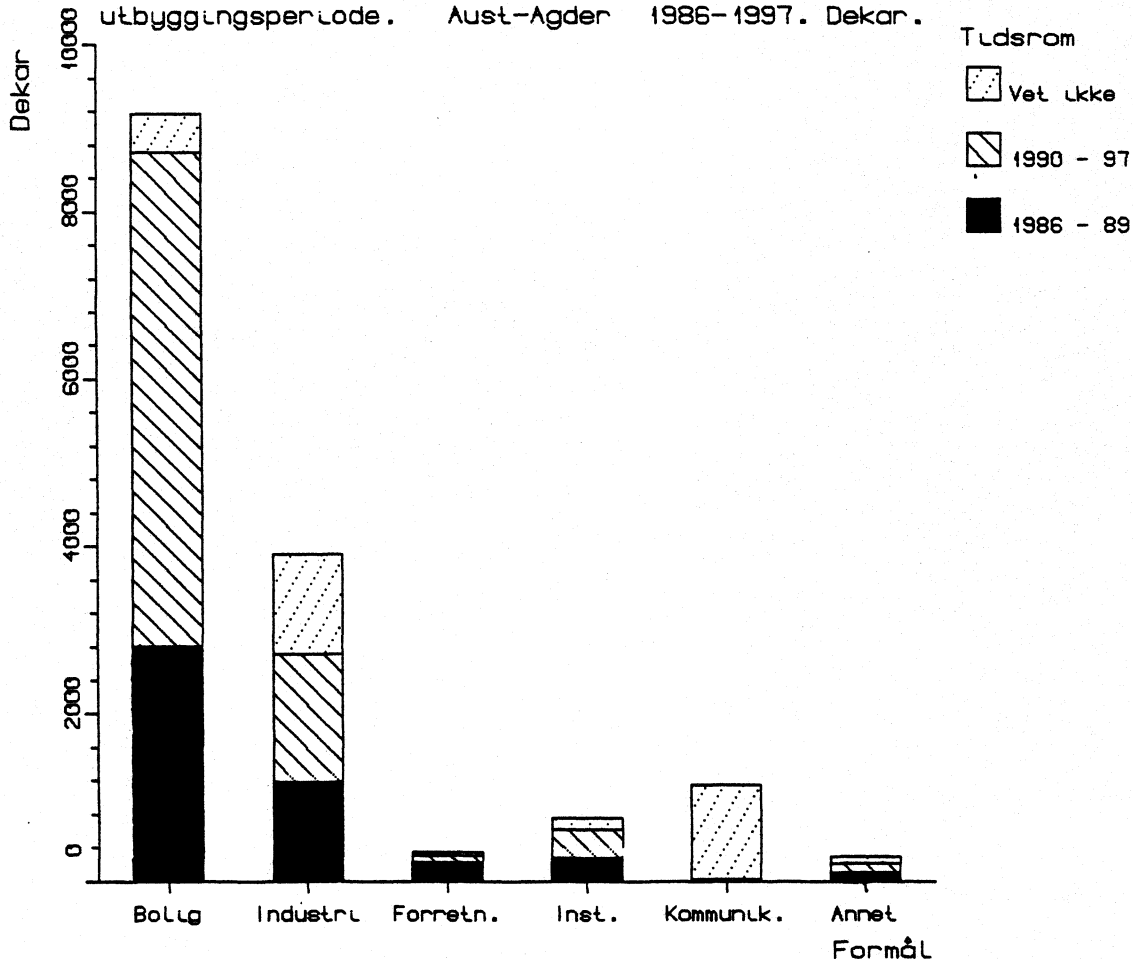
Fig. 6. Planlagt utbyggingsareal etter lokalisering og formål. Aust-Agder 1986-1997. Dekar.

Randområdene (innen 1 km fra grensen) av byene og de store tettstedene har relativt størst andel industriarealer (46-54 prosent) av totalt utbyggingsareal, sammenlignet med alle de andre tilknytningskategoriene til tettsteder. Disse har en industriarealprosent på 3-23. Hovedtyngden av kommunikasjonsarealet ligger uten tettstedstilknytning; noe som er naturlig da dette arealet hovedsakelig består av flyplassarealer.

Utbyggingstidspunkt for de forskjellige formålsklassene er vist i tabell 10 og illustrert i figur 7. 31 prosent av arealet til boligformål tenkes utbygd i perioden 1986-1989, og 64 prosent i neste 8-årsperiode. Sammenlignet med andre fylker er andel boligareal med usikkert utbyggingstidspunkt relativt lite, bare på 5 prosent. I Sogn og Fjordane er tilsvarende andel på hele 45 prosent og i Møre og Romsdal på 13 prosent.

Fig. 7. Planlagt utbyggingsareal etter formål og utbyggingsperiode. Aust-Agder 1986-1997. Dekar.

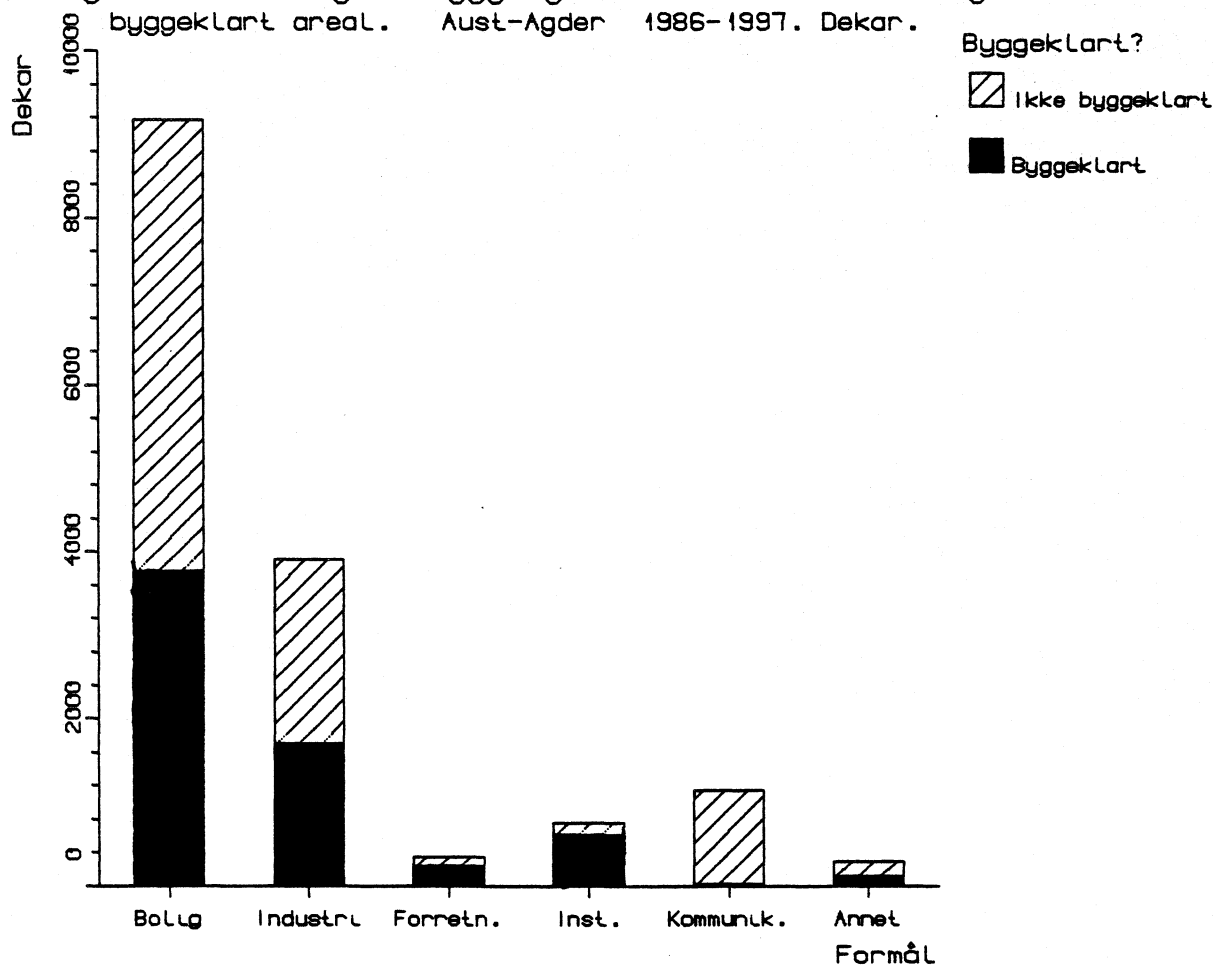
Noe større usikkerhet knytter det seg til tidspunktet for utbygging av industriarealer, her er 30 prosent registrert som usikkert i kommunene. Sammenlignet med Sogn og Fjordane (6 prosent) er andelen av industriarealer i Aust-Agder som er planlagt utbygd i første 4-årsperiode høy, hele 31 prosent.

Det er forøvrig verdt å merke seg at hele 65 prosent av forretnings- og sentrumsarealene er tenkt utbygd i første 4-årsperiode. Kommunene er usikre når det gjelder tidspunktet for utbygging av kommunikasjonsarealer (flyplasser).

Tabellene 11, 12 og 13 viser hvor store arealer som er byggeklare pr. 1. januar 1986 og hvordan disse varierer med utbyggingstidspunkt, utbyggingsformål og reguleringsplanstatus. Med byggeklart areal mener en det utbyggingsarealet hvor vann, veg og kloakk er ført fram til feltet. Ved avgrensningen av planteigene er det tatt hensyn til at infrastrukturen skal være dimensjonert for det aktuelle formålet i teigen. Arbeidet med klargjøring av utbyggingsfeltene går trolig nokså parallelt med selve utbyggingen av feltene. Dette gjelder spesielt felt med utbyggingsformål der kommunen har best styring, eksempelvis boligbygging. I de fleste tilfeller vil det påløpe kommunen utgifter når byggeklare felt ikke blir utbygd.

Byggeklart areal utgjør 42 prosent eller 6 485 dekar av det totale utbyggingsarealet i Aust-Agder (tabell 11 og figur 8). Boligarealene og industriarealene har omlag samme fordeling på byggeklart (henholdsvis 41 prosent og 44 prosent) og ikke byggeklart. Av forretnings- og sentrumsarealene er 70 prosent byggeklare, dette henger både sammen med den tettstedstilknytning disse har og at så høy andel av disse (65 prosent) skal utbygges i perioden 1986-1989.

Fig. 8. Planlagt utbyggingsareal etter formål og byggeklart areal. Aust-Agder 1986-1997. Dekar.

Institusjonsarealene har 83 prosent andel som byggeklare felter, dette er et utbyggingsformål som kommunene har relativt god oversikt over.

Tabell 12 gir oversikt over fordelingen av byggeklart areal på utbyggingsperiode. Av de arealer som planlegges utbygget i første 4-årsperiode er hele 61 prosent byggeklare, av utbyggingsarealer i perioden 1990 - 1997 er 31 prosent byggeklare. De byggeklare arealer fordeler seg omlag likt på de to utbyggingsperioder. Tabell 13 viser sammenhengen mellom byggeklare arealer og reguleringsplanstatus for de planlagte utbyggingsområder. Ikke uventet finner en høyest andel av de byggeklare arealer (55 prosent) som har stadfestet reguleringsplan.

Tabell 7. Planlagt utbyggingsareal etter kommune og formål. Aust-Agder 1986 - 1997.

Region Kommune	Planlagt utbyggings- areal i alt	Formål						
		Bolig	Industri og lager	Forretning og sentrum	Institu- sjon	Kommunika- sjon og tekniske anlegg	Annet	
	Dekar	Prosent						
I alt	15 629	100,0	58,7	25,0	2,3	4,8	7,4	1,9
RISØR/TVEDESTRAND	2 245	100,0	76,9	17,1	2,5	2,7		0,8
Risør	764	100,0	79,1	11,0	1,8	5,8		2,4
Gjerstad	293	100,0	72,0	20,1	6,1	1,7		
Vegårshei	355	100,0	77,2	16,1	6,8			
Tvedestrand	833	100,0	76,5	22,1		1,4		
ARENDAL/GRIMSTAD	8 871	100,0	63,3	24,9	0,8	4,9	4,3	1,7
Arendal	1 809	100,0	72,4	27,0		0,3		0,2
Grimstad	1 570	100,0	57,0	38,4		3,8		0,8
Moland	1 322	100,0	63,5	26,7	1,8	4,1		3,9
Froland	1 068	100,0	46,4	10,0	1,7	7,3	34,6	
Øyestad	1 190	100,0	50,3	42,6	1,8	5,4		
Tromøy	972	100,0	80,3	7,5		8,4		3,7
Hisøy	652	100,0	79,3		1,5	12,4		6,7
Aqli	288	100,0	63,2	28,1	0,7	4,5	3,5	
LILLESAND/BIRKENES	1 864	100,0	46,3	48,7	4,2	0,9		
Lillesand	1 510	100,0	39,3	56,0	3,6	1,1		
Birkenes	354	100,0	76,0	17,5	6,5			
SETESDAL	2 649	100,0	36,5	15,0	5,4	9,2	29,1	4,8
Iveland	170	100,0	25,3	52,9	1,2	11,2	8,2	1,2
Evje og Hornnes ..	786	100,0	63,1	14,5	6,1	13,1		3,2
Bygland	319	100,0	31,0	28,8	12,2	27,9		
Valle	421	100,0	55,6	24,2	5,2	1,9		13,1
Bykle	953	100,0	9,9		3,4	2,6	79,5	4,6

Tabell 8. Planlagt utbyggingsareal etter kommune og formål i forhold til folketallet i kommunene. Aust-Agder 1986 - 1997.
Dekar pr 1000 innbyggere 1.1.86.

Region Kommune	Planlagt utbyggings- areal i alt	Formål					Annet
		Bolig	Industri og lager	Forretning og sentrum	Institu- sjon	Kommunika- sjon og tekniske anlegg	
I alt	165,1 *	96,8	41,2	3,7	8,0	12,2	3,1
RISØR/TVEDESTRAND	130,3	100,2	22,3	3,2	3,5		1,0
Risør	109,9	86,9	12,1	2,0	6,3		2,6
Gjerstad	109,0	78,5	22,0	6,7	1,9		
Vegårshei	194,4	150,1	31,2	13,1			
Tvedestrand	144,4	110,4	31,9		2,1		
ARENDAL/GRIMSTAD	153,9 *	97,5	38,4	1,3	7,6	6,6	2,6
Arendal	148,6	107,6	40,2		0,5		0,3
Grimstad	106,3	60,6	40,8		4,0		0,9
Moland	168,3	106,8	44,9	3,1	6,9		6,6
Froland	278,3 *	129,3	27,9	4,7	20,3	96,2	
Øyestad	140,8	70,7	60,0	2,5	7,6		
Tromøy	215,0	172,7	16,1		18,1		8,0
Hisøy	166,1	131,7		2,5	20,6		11,2
Aqli	136,7	86,4	38,4	1,0	6,2	4,7	
LILLESAND/BIRKENES	160,7	74,4	78,2	6,7	1,4		
Lillesand	199,6	78,5	111,7	7,3	2,1		
Birkenes	88,7	67,4	15,5	5,8			
SETESDAL	321,0 *	117,1	48,2	17,3	29,6	93,5	15,3
Iveland	148,3	37,5	78,5	1,7	16,6	12,2	1,7
Evje og Hornnes ..	229,5	144,8	33,3	14,0	30,1		7,3
Bygland	212,8	66,0	61,4	26,0	59,4		
Valle	284,3 *	158,0	68,9	14,9	5,4		37,1
Bykle	1359,5	134,1		45,6	35,7	1081,3	62,7

*) Disse tall er inklusiv flyplassareal. Totaltall uten flyplasser er
for Aust-Agder: 152,6 Arendal/Grimstad-regionen: 147,2 Froland: 180,6
Setesdalregionen: 227,2 Bykle: 299,3

Tabell 9. Planlagt utbyggingsareal etter formål og lokalisering. Aust-Agder 1986 - 1997.

Lokalisering	Planlagt utbyggingsareal i alt	Formål						
		Bolig	Industri og lager	Forretning og sentrum	Institu-sjon	Kommunika-sjon og tekniske anlegg	Annet	
		Dekar		Prosent				
I alt	15 629	100,0	58,7	25,0	2,3	4,8	7,4	1,9
Uten tettsteds-tilknytning	4 889	100,0	46,9	20,2	2,3	3,7	23,4	3,4
I små tettsteder ¹ ..	400	100,0	69,5	3,0	11,5	14,8	1,3	-
Innen 1 km fra små tettsteder	872	100,0	64,7	23,1	-	12,3	-	-
I store tettsteder ²	2 181	100,0	84,6	7,5	3,8	3,3	-	0,8
Innen 1 km fra store tettsteder	2 635	100,0	43,5	46,4	2,1	7,1	-	0,9
I Arendal tettsted..	3 163	100,0	78,4	15,5	1,0	3,7	-	1,5
Innen 1 km fra Arendal tettsted....	1 489	100,0	38,2	55,4	1,6	2,4	-	2,4

1) 200 - 999 innbyggere. 2) 1 000 - 9 999 innbyggere.

Tabell 10. Planlagt utbyggingsareal etter formål og utbyggingsperiode. Aust-Agder. 1986 - 1997.

Formål	Planlagt utbyggingsareal i alt		Utbyggingsperiode		
			1986-1989	1990-1997	Vet ikke
			Dekar		Prosent
I alt	15 629	100,0	29,6	50,9	19,5
Boligareal	9 173	100,0	30,6	64,3	5,1
Industri- og lagerareal	3 902	100,0	30,5	39,1	30,4
Forretnings- og sentrumsareal.....	352	100,0	64,8	23,6	11,6
Institusjonsareal	758	100,0	36,3	44,7	19,0
Areal for kommunikasjon og tekniske anlegg..	1 151	100,0	1,7	0,4	97,9
Annet	293	100,0	35,5	37,2	27,3

Tabell 11. Planlagt utbyggingsareal etter formål og byggeklart areal. Aust-Agder 1986 - 1997.

	Planlagt utbyggingsareal i alt	Formål					
		Bolig	Industri og lager	Forretning og sentrum	Institu-sjon	Kommunika-sjon og tekniske anlegg	Annet
		Dekar					
I alt	15 629	9 173	3 902	352	758	1 151	293
Byggeklart	6 485	3 770	1 710	246	627	19	113
Ikke byggeklart ..	9 144	5 403	2 192	106	131	1 132	180
		Prosent					
I alt	100,0	58,7	25,0	2,3	4,8	7,4	1,9
Byggeklart	100,0	58,1	26,4	3,8	9,7	0,3	1,7
Ikke byggeklart ..	100,0	59,1	24,0	1,2	1,4	12,4	2,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Byggeklart	41,5	41,1	43,8	69,9	82,7	1,7	38,6
Ikke byggeklart ..	58,5	58,9	56,2	30,1	17,3	98,3	61,4

Tabell 12. Planlagt utbyggingsareal etter utbyggingsperiode og byggeklart areal. Aust-Agder 1986-1997.

	Planlagt utbyggingsareal i alt	Utbyggingsperiode		
		1986-1989	1990-1997	Vet ikke
I alt	15 629	4 626	Dekar 7 962	3 041
Byggeklart	6 485	2 826	2 474	1 185
Ikke byggeklart	9 144	1 800	5 488	1 856
Prosent				
I alt.....	100,0	29,6	50,9	19,5
Byggeklart.....	100,0	43,6	38,1	18,3
Ikke byggeklart.....	100,0	19,7	60,0	20,3
I alt.....	100,0	100,0	100,0	100,0
Byggeklart.....	41,5	61,1	31,1	39,0
Ikke byggeklart.....	58,5	38,9	68,9	61,0

Tabell 13. Planlagt utbyggingsareal etter reguleringsplanstatus og byggeklart areal. Aust-Agder 1986-1997.

	Planlagt utbyggingsareal i alt		Reguleringsplanstatus pr. 1 januar 1986		
			Stadfestet regulert	Under regulering	Annet (oversiktsplaner)
I alt	Dekar 15 629	100,0	34,0	Prosent 41,2	24,9
Byggeklart	6 485	100,0	54,7	31,0	14,3
Ikke byggeklart	9 144	100,0	19,2	48,4	32,4

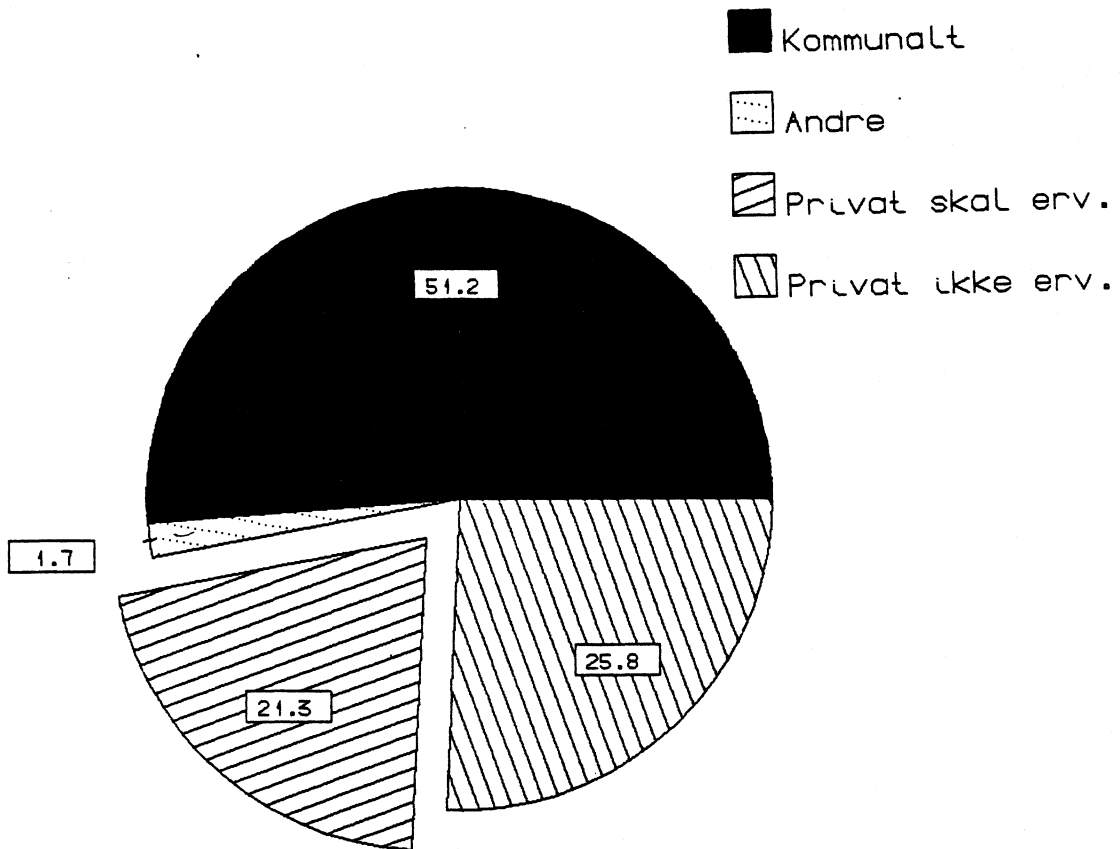
4.4 Eierforhold og planlagt erverv.

For mange kommuner har tilgangen på rågrunn vært en av flaskehalsene i boligproduksjonen. Selv om det ikke finnes noen lovbestemmelse, er kommunene blitt tillagt hovedansvaret for at tilgangen av tomter er tilstrekkelig. Dette forholdet er understreket i St.meld 12 (1981-1982) "Om boligpolitikk". I denne meldingen står det også at kommunene bør ha en tomte-reserve for 6-8 års forbruk. Dette er en nedjustering i forhold til målsetningen i den forrige boligmeldingen (St.meld 92 (1974-1975) "Om visse boligspørsmål"), hvor departementet mente at kommunene burde ha tomtereserver som tilsvarte 10 års forbruk. I den forrige meldingen het det også at kommunene bør formidle to tredjedeler av boligtomtene. St.meld. 12 (1981-1982) inneholder ikke noe kvantifisert mål i denne sammenheng, men nevner at kommunene bør sørge for en større del av tomteforsyningen enn de gjør i dag. Dette heter videre at oppkjøp av grunn til tomter bør skje etter faste planer og at utbyggingen bør skje i samsvar med generalplan.

Fordelene ved at kommunene fører en aktiv tomtepolitikk og stiller tilstrekkelig rågrunn til disposisjon ved utbygging, er blant annet at det offentlige vil ha bedre kontroll med prisutviklingen på tomteareal og at en trolig vil ha en bedre styring med utbyggingen av de enkelte områdene. Kommunene vil også lettere kunne unngå å komme i situasjoner hvor tidkrevende ervervsprosedyrer kan forsinke utbygging i aktuelle områder. Farene ved en langsiktig tomtepolitikk er at kommunene kan gjøre feilinvesteringer ved å erverve arealer som på et seinere tidspunkt ikke kan eller ikke er hensiktsmessig å bygge ut. Videre kan oppkjøp av grunn føre til at forholdsvis store beløp blir bundet blant annet i form av rentekostnader.

Kommunene i Aust-Agder eier gjennomsnittlig 51 prosent av det planlagte utbyggingsarealet, mens 47 prosent eies av private (se tabell 14 og figur 9). Videre viser tabell 14 at kommunene i Aust-Agder forventer å erverve 45 prosent (dvs. 3 322 dekar) av det privateide utbyggingsarealet. Dette medfører at omtrent tre fjerdedeler av det planlagte utbyggingsarealet i planperioden forventes å bli formidlet gjennom kommunene i Aust-Agder enten ved at kommunene eier arealet eller planlegger å erverve det.

Fig. 9. Planlagt utbyggingsareal etter eierforhold og planlagt erverv. Aust-Agder 1986-1997. Prosent.

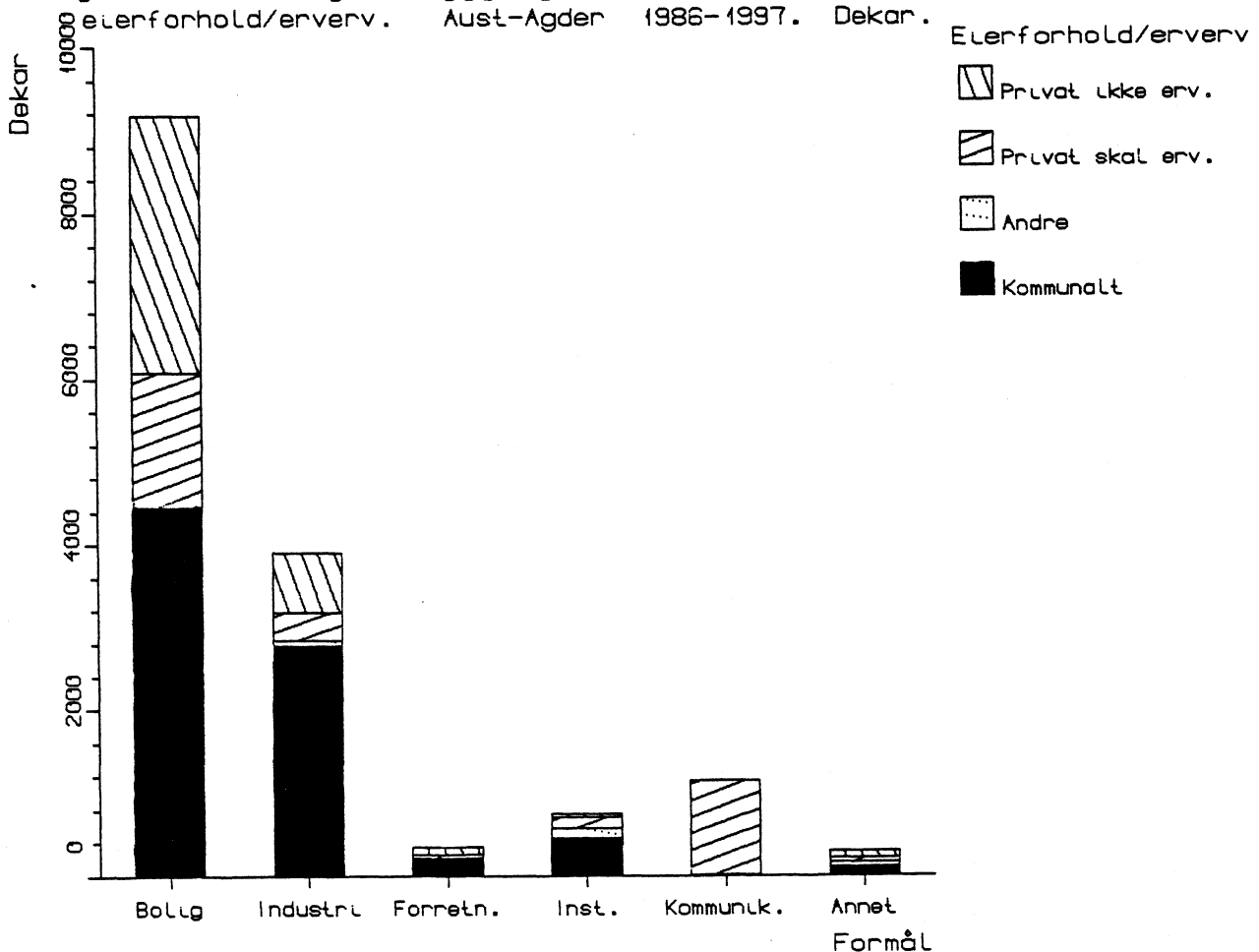

Deler en opp materialet etter formålsskasser finner en at kommunene eier 49 prosent av arealet en planlegger å bygge ut til boligformål, se illustrasjon i figur 10.

Kommunalt eide boligarealer og planlagte erverv til boligformål i årene 1986-1997 utgjør 66 prosent av det planlagte totalareal til boligformål. Fylket kommer således bra ut i forhold til de anbefalinger som ble gitt i St.meld 92 (1974-1975) der tilrådingen var at kommunene skulle formidle 2/3-deler av boligtomtene. En bør merke seg at spredt boligbygging er holdt utenfor planregnskapet. I følge tall fra kommunenes boligbyggeprogrammer vil trolig spredt boligbygging utgjøre omlag 25 prosent av den totale boligbygging i perioden 1986-1989.

Industriarealer er over 70 prosent i kommunalt eie, mens for forretnings- og sentrums-kommunene en eierandel på omlag 60 prosent. Når det gjelder kommunalt planlagt erverv av privateide arealer er det planlagt omlag samme aktivitet i forbindelse med tomtegrunnserverv (ca.32-34 prosent) for både boligformål, industri og forretnings/sentrumsområder. Noe høyere ervervandel er planlagt for institusjonsarealer (77 prosent). Planlagte kommunikasjonsarealer er planlagt ervervet i sin helhet.

Fig. 10. Planlagt utbyggingsareal etter formål og eierforhold/erverv. Aust-Agder 1986-1997. Dekar.

Når en sammenstillter eierforhold og generalplanstatus (tabell 15) ser en at den kommunale eierandel er lavest (37 prosent) der generalplanen er vedtatt i kommunen. Der generalplanen er under arbeid fordeler privat og kommunalt eide utbyggingsarealer seg omtrent likt. Det er verdt å merke seg at i kommuner der generalplanen er under arbeid, planlegges det å erverve 56 prosent av det privateide utbyggingsareal (1 692 dekar); dette er arealer som ikke er politisk ferdigbehandlet i oversiktsplansammenheng i kommunene.

Tabell 14. Planlagt utbyggingsareal etter formål og eierforhold.
Aust-Agder 1986 - 1997.

Formål	Planlagt utbyggingsareal i alt		Eierforhold			Kommunalt planlagt erverv i prosent av privat eid areal
			Privat	Kommune eller kommunalt tomteselskap	Andre	
	Dekar		Prosent			Prosent
I alt	15 629	100,0	47,1	51,2	1,7	45,2
Bolig	9 173	100,0	51,3	48,5	0,3	34,1
Industri og lager ..	3 902	100,0	27,2	71,2	1,6	32,7
Forretnings- og sentrumsareal	352	100,0	39,5	60,5	-	31,7
Institusjonsareal ..	758	100,0	23,2	59,6	17,2	77,3
Kommunikasjonsareal og tekniske anlegg ..	1 151	100,0	98,8	1,2		100,0
Annet	293	100,0	47,1	34,1	18,8	37,7

Tabell 15. Planlagt utbyggingsareal etter generalplanstatus og eierforhold.
Aust-Agder 1986-1997.

Generalplanstatus pr. 1. januar 1986	Planlagt utbyggingsareal i alt		Eierforhold			Kommunalt planlagt erverv i prosent av privat eid areal
			Privat	Kommune eller kommunalt tomteselskap	Andre	
	Dekar		Prosent			Prosent
I alt	15 629	100,0	47,1	51,2	1,7	45,2
Generalplan godkjent av Miljøverndepartementet	5 919	100,0	43,3	54,3	2,4	30,7
Generalplan vedtatt i kommunen	2 171	100,0	62,4	36,6	1,0	58,1
Generalplan vart til uttalelse i fylkesutvalget	652	100,0	46,6	53,4	-	-
Ferdig utarbeidet generalplanforslag i kommunen ..	293	100,0	58,4	41,6	-	78,4
Generalplanforslag under arbeid i kommunen.....	6 053	100,0	46,3	52,0	1,7	55,6
Annet	541	100,0	29,4	70,6	-	34,6

5 AREALBRUK

For å kunne vurdere hvilke virkninger den fysiske planleggingen har på arealbruken er det registrert hva slags type areal som er planlagt brukt til utbyggingsformål. Slike registreringer kan gi et inntrykk av den arealpolitikken de ulike kommunene fører. Planlagt nedbygging av dyrket og dyrkbar jord er av særlig interesse. Et viktig mål i arealressurspolitikken er å redusere bruken av disse arealene til utbyggingsformål.

Hovedmotivet for jordvernet er å "sikre mulighetene for matvareproduksjon på lang sikt og i påkommende krise- og avstengningssituasjoner". (NOU 1984:15 "Jordvernpolitikken" s. 48).

Når det gjelder arealbrukskonflikter, for eksempel mellom jordvern og utbyggingsinteresser forutsetter utredningen at det skjer en avveining med referanse til kommunale generalplaner. En streng jordvernpraksis kan føre til at nye utbyggingsområder blir liggende i stor avstand fra tidligere utbygde områder med ledig infrastruktur og et etablert sosialt miljø. Videre kan utbyggingen komme i konflikt med f.eks skogbruksinteresser og/eller naturvern- og friluftinteresser. Kostnadene ved å bygge på uproduktivt areal er dessuten ofte store.

Fremstillingen av arealsituasjonen i planteigene er gjort ved hjelp av økonomisk kartverk, og resultatene er presentert i kapittel 5.2. I kapittel 5.1 er det gitt en kort oversikt over arealbruken i Aust-Agder samlet og for tettsteder med minst 1000 innbyggere. En presenterer også i dette kapitlet oppgaver over tillatt omdisponering av dyrket areal i tiden 1972-1983.

5.1 Arealbruk i Aust-Agder.

Samlet areal i Aust-Agder med øyer i saltvann er 9 212 km². Folkemengden pr 1. januar 1985 var 94 229, som tilsvarer ca 10,2 innbyggere pr km².

Aust-Agder har et relativt høyt tall for produktivt skogbruksareal, 40 prosent (3,68 mill. dekar), mens tallet for landet som helhet er ca. 20 prosent. Tallet i tabell 16 som er beregnet ut fra målinger på økonomisk kartverk, er noe høyt sammenlignet med andre kilder. Til sammenligning opererer Landskogtakseringen (1964-1976) med 3,2 mill. dekar (36 prosent) produktivt skogareal. Landbrukstillingen 1979 har 3,04 mill. dekar (33 prosent) produktivt skogareal (Statistisk fylkeshefte for Aust-Agder 1983).

Andelen jordbruksareal (2,4 prosent) i tabell 16 baserer seg også på målinger på økonomisk kartverk, og tallet synes noe høyt sammenlignet med oppgaver fra Landbrukstillingen 1979. Denne oppgir 107 600 dekar fulldyrka jordbruksareal i drift, noe som tilsvarer 1,2 prosent av totalarealet i fylket. I fylkesplanen 1984-1987 oppgis 140 000 dekar som dyrka jord, dette tilsvarer 1,5 prosent av totalarealet. Resultatene fra tabell 16 bygger på en metode kalt punktutvalg og med et lite areal som jordbruksarealet er i Aust-Agder, vil denne metoden kunne gi en betydelig relativ usikkerhet.

Tabell 17 viser Landbruksdepartementets statistikk over tillatt omdisponering av dyrka jord for Aust-Agder i perioden 1972-1983.

Den tillatte omdisponeringen omfatter totalt 1 596 dekar, 88 prosent av dette var fradeling av enkelttomter utenfor regulerte strøk, såkalt spredt utbygging. Når en holder omdisponering av dyrket mark til skogplanting utenfor, representerer dette en årlig nedbygging på 124 dekar, men denne er sterkt redusert i de seinere år (Naturressurser og miljø 1985).

Total omdisponering 1972-1983 er relativt beskjeden sett i landsmålestokk, og tendensen i perioden går i retning av mindre omdisponering av dyrket mark. Men omlag 90 prosent av arealet er tillatt omdisponert ved fradeling av enkelt tomter denne perioden, slik at det er den sprette utbyggingen som eventuelt skaper problemer i denne forbindelse.

Registreringen av arealbruken i tettsteder med over 1000 innbyggere fra 1965 til 1975 viser at bebygd areal økte med 5 130 dekar i denne 10-årsperioden (tabell 18). I 1975 var 71 prosent av disse arealene disponert til boligformål.

I tabell 19 er det vist bebygd areal i store tettsteder i 1975, fordelt etter arealbruk i 1965. Av det bebygde arealet i de store tettstedene i 1975 i Aust-Agder, var 73 prosent (1412 dekar) også bebygd i 1965, mens 20 prosent (385 dekar) var skogbruksareal.

Tabell 16. Arealbruk i Aust-Agder¹.

I alt km ²	Bebygd areal	Jordbruks- areal	Skogbruksareal		Myr og våtmark	Åpen fastmark	Lavproduk- tivt areal	Vann	
			Produktivt	Annet					
Prosent									
9 212	100,0	0,4	2,4	40,0	14,4	4,4	12,4	16,0	10,0

1) Tallene bygger på registreringer fra det landsomfattende prosjektet "Arealbruk i Norge". Den relative usikkerheten er størst for klasser med lavest andeler.

Tabell 17. Avgang av dyrka jord ved omdisponering etter jordloven, regulering etter bygningsloven og ved ekspropriasjon i Aust-Agder 1972-1983.

Periode	Avgang i alt		Avgitt til		Stadfestet regulert til annet enn jordbruksformål
	Dekar		Skog- planting	Bygge- grunn ² Prosent	
I alt	1 596	100,0	6,7	87,8	5,5
1972 - 1975	786	100,0	9,7	81,5	8,8
1976 - 1979	464	100,0	4,7	91,2	4,1
1980 - 1983	346	100,0	2,6	97,4	-

1) Kilde: Stortingsmeldingene: Om praktiseringen av jord og konsesjonslovgivningen.

2) Ved fradeling av enkelttomter.

Tabell 18. Bebygd areal i store tettsteder¹ i Aust-Agder 1965 - 1975. Hektar.

Arealbruk	1965	1975
	Hektar (10 dekar)	
Bebygd areal i alt	1 428	1 941
Boligareal ²	1 037	1 427
Bergverk, industri og lagerareal ²	123	173
Forretnings- og sentrumsareal ²	58	65
Institusjonsareal, park- og idrettsanlegg ²	68	115
Trafikkterminaler ² , tekniske anlegg ² og offentlig parkeringsplass ³ ..	26	33
Trase for jernbane	4	2
Gjennomfartsveier og lokale veier utenom bebygde områder	112	126

1) Tettsteder med minst 1000 innbyggere. 2) Inkl. lokale veier og parkeringsplasser.
3) Omfatter også parkeringsplasser utenom bebygde områder.

Tabell 19. Bebygd areal i store tettsteder¹ i 1975, etter arealbruk i 1965. Aust-Agder.

Arealbruk 1965	I alt	Arealbruk i store tettsteder 1975						Gjennom- fartsvei og lokale veier utenom bebygde områder
		Bolig- areal ²	Berg- verk, indu- stri og lager- areal ²	Forret- nings- og sent- rums- areal ²	Institu- sjons- areal, park og idretts- anlegg ²	Trafikk- terminal ² , tekniske anlegg ² og offentlig parkerings- plass	Trasè og jern- bane	
Hektar (10 dekar)								
I alt	1 941	1 427	173	65	115	33	(2)	126
Bebygd areal	1 412	1 032	114	57	74	27	(2)	106
Jordbruksareal	52	(23)	(14)	(2)	(8)	(1)	-	(4)
Skogareal	385	330	(18)	(2)	(19)	-	-	(16)
Annet ubebygd areal ⁴	92	42	27	(4)	(14)	(5)	-	-
Prosent								
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bebygd areal	72,8	72,3	65,9	87,7	64,3	81,8	100,0	84,1
Jordbruksareal	2,7	1,6	8,1	3,1	7,0	3,0	-	3,2
Skogbruksareal	19,8	23,1	10,4	3,1	16,5	-	-	12,7
Annet ubebygd areal ⁴	4,7	3,0	15,6	6,1	12,2	15,2	-	-
I alt	100,0	73,5	8,9	3,4	5,9	1,7	0,1	6,5
Bebygd areal	100,0	73,1	8,1	4,0	5,2	1,9	0,2	7,5
Jordbruksareal	100,0	44,2	26,9	3,9	15,4	1,9	-	7,7
Skogbruksareal	100,0	85,7	4,7	0,5	4,9	-	-	4,2
Annet ubeb. areal ⁴	100,0	45,7	29,4	4,3	15,2	5,4	-	-

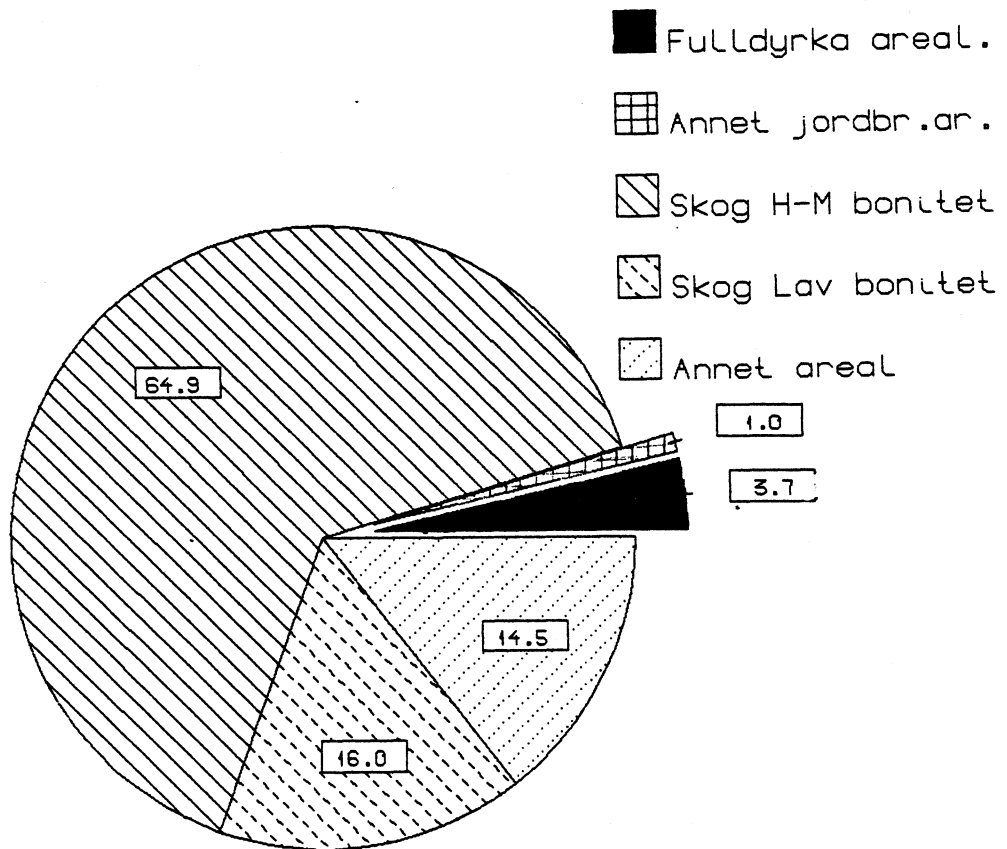
() Tall i parentes har en større usikkerhet enn 20 prosent.

1) Tettsteder med minst 1000 innbyggere. 2) Inkl. lokale veier og parkeringsplasser.
3) Omfatter også parkeringsplasser utenom bebygde områder. 4) Omfatter også vann.

5.2 Nåværende arealsituasjon i planteigene.

I tabellene 20 - 27 blir det presentert tallmateriale som viser hvordan arealsituasjonen i planteigene varierer etter kommunene, planstatus, lokalisering og utbyggingsformål. Fordelingen av planlagt utbyggingsareal i fylket etter nåværende arealbruk er illustrert i figur 11.

Fig. 11. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealbruk. Aust-Agder 1986-1997. Prosent.

Bebygd areal utgjør en liten del av det samlede planareal i fylket og i regionene i fylket.

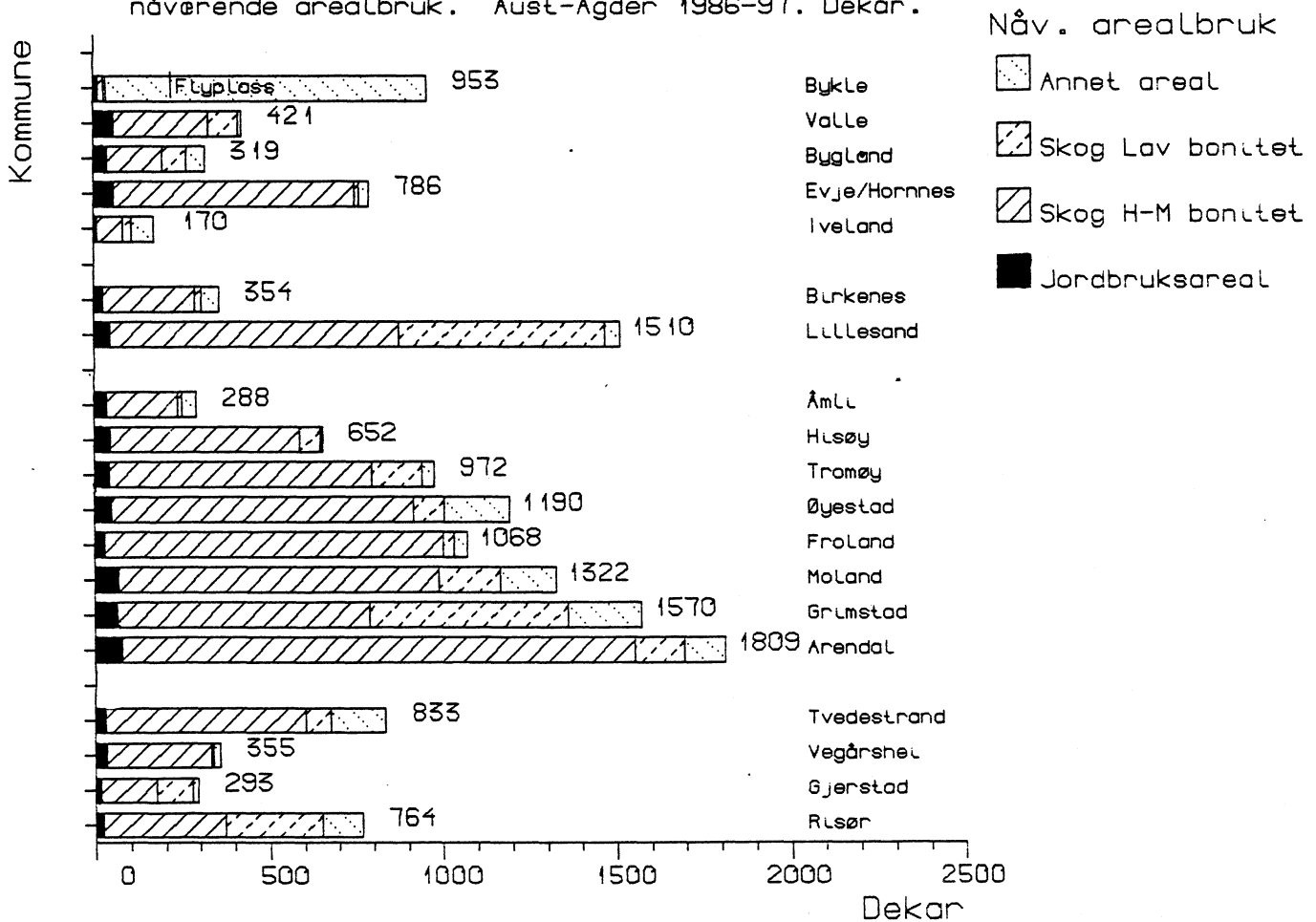
Tabell 20 - 22 viser at 4,7 prosent, 722 dekar, av arealet i planteigene er jordbruksareal. Dette representerer en forventet årlig nedbygging av 60 dekar i perioden 1986 - 1997. Sett på landsbasis er dette meget beskjedent.

Tabell 17 viser at 5,5 prosent, 88 dekar, av det jordbruksarealet som ble tillatt omdisponert perioden 1972-1983 var innenfor stadfestede reguleringsplaner. Dette hadde representert en årlig nedbygging på 7,5 dekar dersom arealene ble helt utbygd like etter tillatelsen

ble gitt. Nå er imidlertid deler av de arealer som er tillatt omdisponert i perioden 1972-1983 (tabell 17) også registrert i planregnskapet. Av de 722 dekar er 261 dekar stadfestet regulert (tabell 23). Planlagt feltutbygging som ennå ikke er tillatt omdisponert er således på 461 dekar, dvs. 38 dekar pr. år i perioden.

Mesteparten av planteiegene består av produktivt skogareal, 81 prosent eller 12 638 dekar. Sett på bakgrunn av at i størrelsesorden 33 - 40 prosent av fylkets totalareal består av produktiv skog synes ikke dette å være unaturlig. En nedbygging av 12 638 dekar representerer ikke mer enn 0,42 prosent av fylkets produktive skogareal, når en legger til grunn Landbrukstelingens tall. Av produktivt skogareal i planteiegene består 20 prosent av lavproduktiv skog (tabell 21), resten er av høy eller middels bonitet, tilsammen 10 141 dekar (65 prosent av totalt planareal). Nåværende arealbruk er vist kommunevis i figur 12.

Fig. 12. Planlagt utb. areal etter kommune og nåværende arealbruk. Aust-Agder 1986-97. Dekar.

Ser en på de enkelte regionene ligger andelen av produktiv skog for kyst- og mellomregionene på fra 80 til 90 prosent, bare Setesdalsregionen skiller seg ut med en andel på 53 prosent. Innenfor de andre arealgrupperingene er det ikke store forskjeller mellom regionene, bortsett fra kategorien annet skogareal (dvs. ikke produktivt skogareal). Denne utgjør for Lillesand/Birkenes 0,4 prosent eller 7 dekar, mens de tilsvarende tall for Setesdalen er

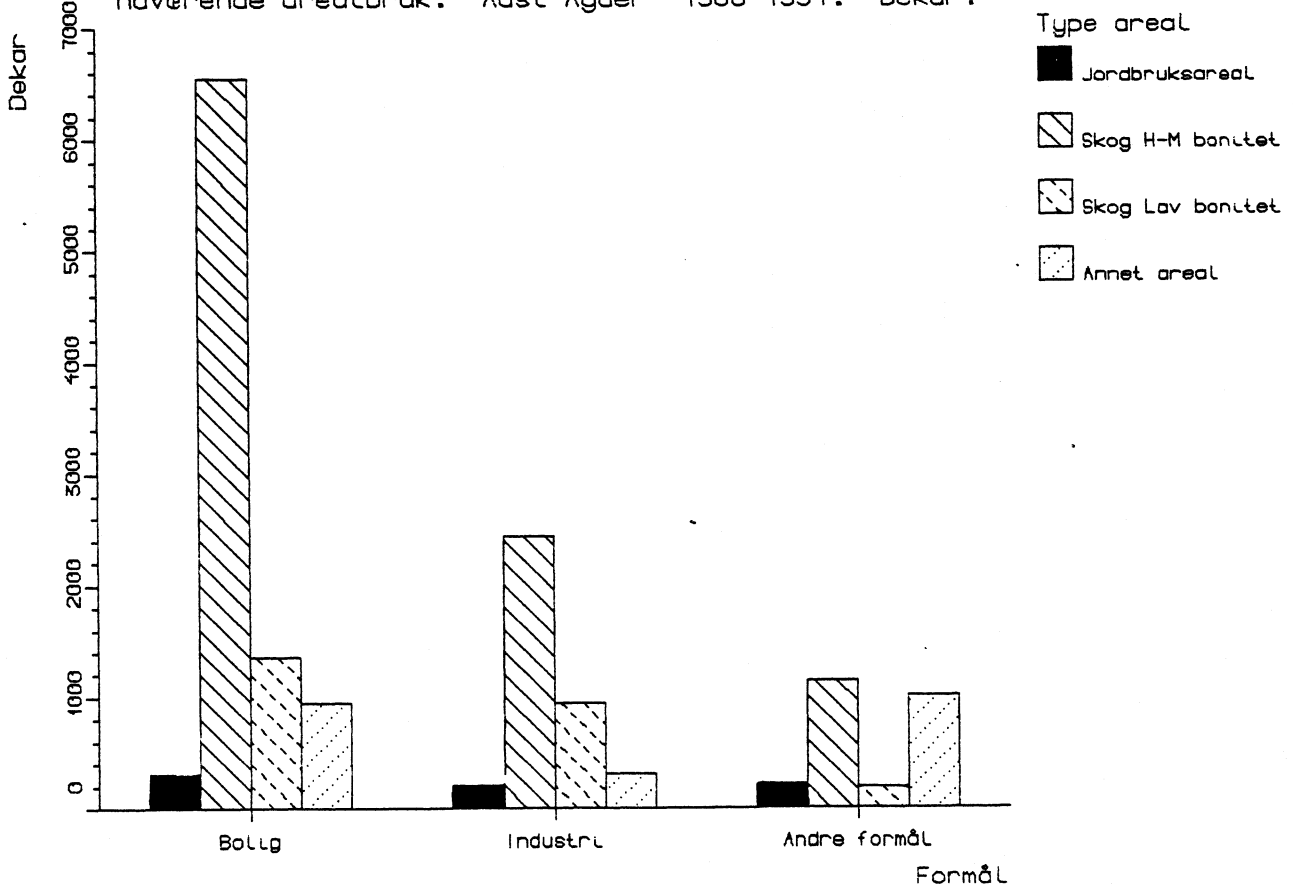
15 prosent eller 409 dekar.

Til tross for sin beskjedne størrelse, er Arendal den kommunen som vil komme til å bygge ned størst antall dekar jordbruksareal og produktiv skog. Arendal alene vil omdisponere større produktive skogarealer av høy og middels bonitet enn summen av kommunene i hver av de andre regionene i fylket.

Tabell 22 viser hvordan arealsituasjonen i planteigene varierer i forhold til generalplanstatus. Tidligere, i tabell 3, er det vist at størsteparten av planlagt utbyggingsareal foreligger på planer som ikke er godkjent av Miljøverndepartementet. Det kan her bemerkes at prosent-andelen av jordbruksareal i planteigene ikke viser noen vesentlig forskjell mellom de som er godkjent i departementet og de øvrige. Imidlertid er det et større innslag av annet jordbruksareal i de godkjente planene.

Tabell 23 viser hvordan arealsituasjonen varierer med reguleringsplanstatus. Tabellen viser at prosent-andelen av de ulike arealkategorier er temmelig lik for de ulike stadier i planleggingen.

Fig. 13. Planlagt utbyggingsareal etter formål og nåværende arealbruk. Aust-Agder 1986-1997. Dekar.

I tabell 24 er det vist hvordan planlagt utbyggingsareal fordeler seg etter arealsituasjon og lokalisering. Her viser det seg at andelen av jordbruksareal er størst, 11 prosent, i små tettsteder. I absolutte tall er det imidlertid de store tettstedene og deres randområder som vil komme til å nedbygge størst jordbruksareal (406 dekar).

Av tabell 25 fremgår det at størsteparten av planteiegene forventes utbygget i planperiodens siste 8 år, og at det kan forventes en jevn takt i utbyggingen. Den prosentvise fordelingen av nåværende arealbrukskategorier som planlegges omdisponert er også stort sett lik i første 4-årsperiode og neste 8-årsperiode. Jordbruksarealet skiller seg imidlertid ut, her er det høyere andel som blir nedbygd i perioden 1986-1989 (5,7 prosent) enn i perioden 1990-1997 (3,9 prosent). Presset på jordbruksarealet er prosentvis størst fra forretnings- og sentrumsformål. Dette vises i tabell 26 og figur 13. Av arealet til disse formål utgjør jordbruksarealet 27 prosent, mens det for kommunikasjon og tekniske anlegg utgjør 1,5 prosent. Det er likevel boligbygging som i antall dekar vil medføre størst nedbygging av jordbruksareal, det samme gjelder omdisponering av produktivt skogareal av høy og middels bonitet.

Totalt planlegges utbygd 1 244 dekar dyrkingsjord, dette utgjør 8 prosent av fylkets samlede planregnskapsareal (se figur 14). I tabell 27 og i figur 15 er det vist hvordan planlagt nedbygging av dyrkingsjord fordeler seg på utbyggingsformål. Det er kommunikasjonsarealene (flyplass på Hovden), 57 prosent og industriarealene (21 prosent) som legger beslag på største delen av de 1 244 dekar. I fylket regnes 55 000 dekar som dyrkingsjord (Fylkesplanen for Aust-Agder 1984-1987) og de planlagte omdisponeringer i planregnskapet utgjør således 2,3 prosent av disse.

Fig: 14. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealbruk. Aust-Agder 1986-97. Prosent.

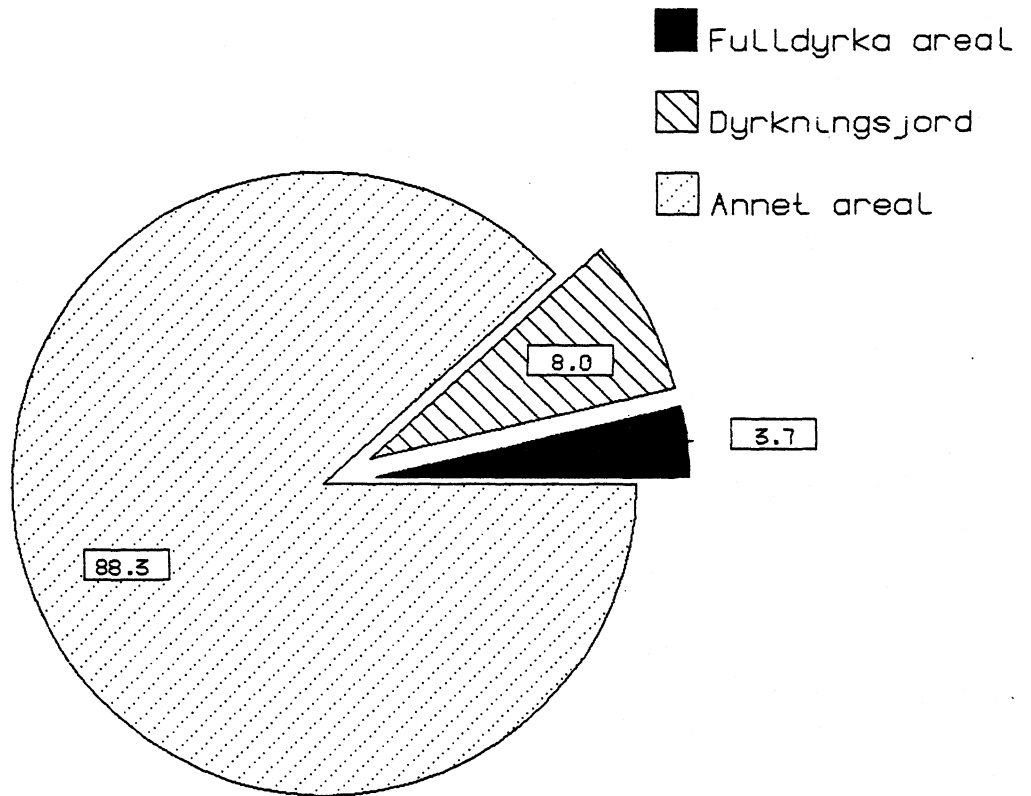
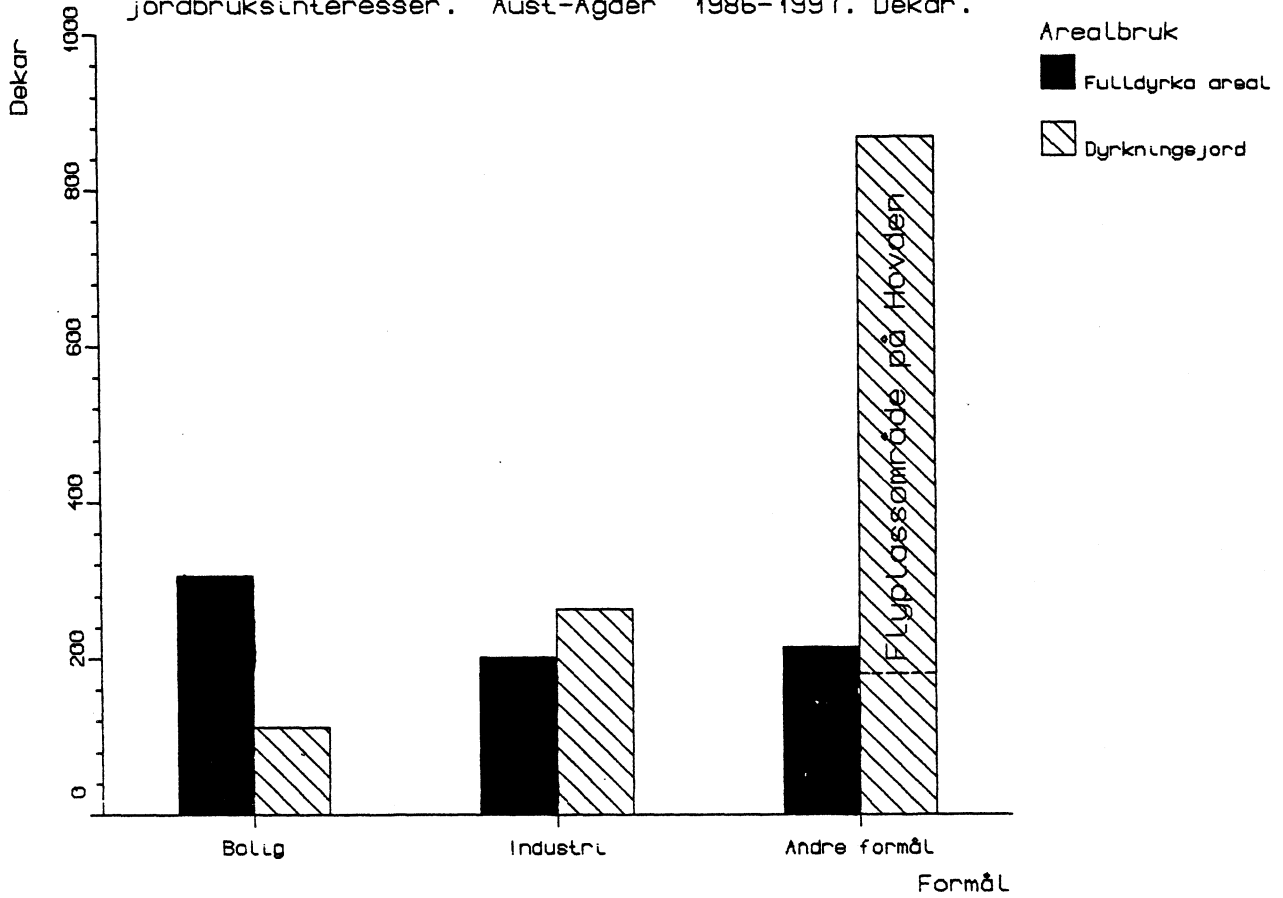

Fig. 15. Planlagt utbyggingsareal etter formål og jordbruksinteresser. Aust-Agder 1986-1997. Dekar.

Tabell 20. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealsituasjon¹ og kommune. Aust-Agder
 1986 - 1997.

Region Kommune	Planlagt utbyggings- areal i alt	Nåværende arealbruk								
		Be- bygd areal	Full- dyrka jord- bruks- areal	Annet jord- bruks- areal	Produk- tivt skog- areal	Annet skog- areal	Myr- og våt- marks- areal	Åpen fast- mark	Annet ² areal	
	Dekar	Prosent								
I alt	15 629	100,0	1,1	3,7	1,0	80,9	6,8	2,7	0,5	3,4
RISØR/TVEDESTRAND	2 245	100,0	1,0	4,0	0,2	82,0	8,1	2,6	2,0	
Risør	764	100,0	0,8	2,6		82,3	5,9	2,5	5,9	
Gjerstad	293	100,0		3,4	1,4	89,4		5,8		
Vegårshei	355	100,0	0,3	9,0		86,2		4,5		
Tvedestrand	833	100,0	1,9	3,4		77,4	16,3	0,8		0,1
ARENDALE/GRIMSTAD	8 871	100,0	1,4	4,0	0,5	86,6	5,2	1,3	0,3	0,7
Arendal	1 809	100,0	0,1	4,2		89,4	2,9	1,1	1,1	1,2
Grimstad	1 570	100,0	2,2	3,9		82,6	8,5	2,0		0,8
Moland	1 322	100,0	3,9	2,8	2,0	83,2	6,9	0,8	0,4	
Froland	1 068	100,0	0,6	1,3	1,2	93,8		3,1		
Øyestad	1 190	100,0	1,1	3,9	0,1	80,3	14,1	0,6		
Tromøy	972	100,0	1,2	4,2		92,5	1,2	0,2		0,6
Hisøy	652	100,0	0,3	6,6		92,5		0,2	0,5	
Åmli	288	100,0	1,4	11,8		74,0		3,8		9,0
LILLESAND/BIRKENES	1 864	100,0	0,3	3,3	0,2	91,4	0,4	3,9	0,2	0,3
Lillesand	1 510	100,0	0,2	2,6	0,3	94,2	0,5	2,1	0,2	
Birkenes	354	100,0	0,8	6,5		79,4		11,9		1,4
SETESDAL	2 649	100,0	0,8	2,6	3,8	53,1	15,4	6,7		17,6
Iveland	170	100,0	0,6	4,7		57,1	23,5	13,5		0,6
Evje og Hornnes ...	786	100,0	0,4	0,8	6,4	89,4		2,9		0,1
Bygland	319	100,0	1,6	5,0	6,6	70,8	6,6	0,9		8,5
Valle	421	100,0	1,0	7,1	5,9	85,0	0,5	0,5		
Bykle	953	100,0	0,9	0,9	0,4	2,3	36,3	13,2		45,9

1) Arealbruk ifølge økonomisk kartverk.

2) Omfatter også vann.

Tabell 21. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealsituasjon¹ og kommune. Produktivt skogsareal spesifisert etter bonitet. Aust-Agder 1986 - 1997. Dekar.

Region Kommune	Planlagt utbyggings- areal i alt	Nåværende arealbruk			Øvrig ² areal
		Jordbruks- areal	Produktivt skogsareal Høy og middels bonitet	Lav bonitet	
I alt	15 629	722	10 141	2 497	2 269
RISØR/TVEDESTRAND	2 245	94	1 383	459	309
Risør	764	20	351	278	115
Gjerstad	293	14	160	102	17
Vegårshei	355	32	298	8	17
Tvedestrand	833	28	574	71	160
ARENDA/GRIMSTAD	8 871	393	6 461	1 225	792
Arendal	1 809	76	1 473	144	116
Grimstad	1 570	61	726	571	212
Moland	1 322	64	923	177	158
Froland	1 068	27	972	30	39
Øyestad	1 190	47	866	89	188
Tromøy	972	41	754	145	32
Hisøy	652	43	544	59	6
Aqli	288	34	203	10	41
LILLESAND/BIRKENES	1 864	66	1 091	613	94
Lillesand	1 510	43	829	594	44
Birkenes	354	23	262	19	50
SETESDAL	2 649	169	1 206	200	1 074
Iveland	170	8	72	25	65
Evje og Hornnes ...	786	56	689	14	27
Bygland	319	37	158	68	56
Valle	421	55	271	87	8
Bykle	953	13	16	6	918

1) Arealbruk ifølge økonomisk kartverk. 2) Omfatter bebygd areal, annet skogsareal, myr- og våtmark, åpen fastmark, vann og annet areal.

Tabell 22. Planlagt utbyggingsareal etter generalplanstatus og nåværende arealbruk¹.
Aust-Agder 1986 - 1997.

Generalplan- status pr. 1. januar 1986	Plan- lagt ut- byggings- areal i alt	Nåværende arealbruk							
		Bebygd areal	Full- dyrka jord- bruks- areal	Annet jord- bruks- areal	Produk- tivt- skog- areal	Annet skog- areal	Myr og våtmark	Åpen fast- mark	Annet
Dekar									
I alt	15 629	175	573	149	12 638	1 055	425	76	538
Generalplan godkjent av Miljøverndep.	5 919	104	169	121	5 093	205	141	53	33
Generalplan vedtatt i kommunen	2 171	25	83	1	1 866	181	9		6
Generalplan vært til uttalelse i fylkesutv	652	2	43		603		1	3	
Ferdig generalplan- framlegg.....	293		10	4	262		17		
Generalplanforslag under arbeid i kommunen....	6 053	42	225	23	4 368	640	236	20	499
Annet	541	2	43		446	29	21		
Prosent									
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Generalplan godkjent av Miljøverndep.	37,9	59,4	29,5	81,2	40,3	19,4	33,2	69,7	6,1
Generalplan vedtatt i kommunen	13,9	14,3	14,5	0,7	14,8	17,2	2,1		1,1
Generalplan vært til uttalelse i fylkesutv	4,2	1,1	7,5		4,8		0,2	4,0	
Ferdig generalplan- framlegg.....	1,9		1,8	2,7	2,1		4,0		
Generalplanforslag under arbeid i kommunen ...	38,7	24,0	39,3	15,4	34,6	60,7	55,5	26,3	92,8
Annet	3,5	1,1	7,5		3,5	2,8	4,9		
Prosent									
I alt	100,0	1,1	3,7	1,0	80,9	6,8	2,7	0,5	3,4
Generalplan godkjent av Miljøverndep.	100,0	1,8	2,9	2,0	86,0	3,5	2,4	0,9	0,6
Generalplan vedtatt i kommunen	100,0	1,2	3,8		86,0	8,3	0,4		0,3
Generalplan vært til uttalelse i fylkesutv	100,0	0,3	6,6		92,5		0,2	0,5	
Ferdig generalplan- framlegg.....	100,0		3,4	1,4	89,4		5,8		
Generalplanforslag under arbeid i kommunen ...	100,0	0,7	3,7	0,4	72,2	10,6	3,9	0,3	8,2
Annet	100,0	0,4	7,9		82,4	5,4	3,9		

1) Arealbruk ifølge økonomisk kartverk.

2) Omfatter også vann.

Tabell 23. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealsituasjon¹ og reguleringsplanstatus. Aust-Agder 1986 - 1997.

Reguleringsplanstatus	Planlagt utbyggingsareal	Nåværende arealbruk								
		Bebygd areal	Full-dyrka jordbruksareal	Annet jordbruksareal	Produktivt skogareal	Annet skogareal	Myr- og våtmarksareal	Åpen fastmark	Annet ² areal	
Dekar		Prosent								
I alt	15 629	100,0	1,1	3,7	1,0	80,9	6,8	2,7	0,5	3,4
Stadfestet regulert	5 308	100,0	0,8	3,4	1,5	81,7	8,9	2,7	0,4	0,6
Under regulering ..	6 432	100,0	1,5	3,4	0,9	75,9	6,6	3,6	0,8	7,2
Ikke stadfestet regulert eller under regulering	3 889	100,0	0,8	4,4	0,4	87,9	4,1	1,3	0,1	1,0

1) Arealbruk ifølge økonomisk kartverk.

2) Omfatter også vann.

Tabell 24. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealsituasjon¹ og lokalisering. Aust-Agder 1986 - 1997.

Lokalisering	Planlagt utbyggingsareal	Nåværende arealbruk								
		Bebygd areal	Full-dyrka jordbruksareal	Annet jordbruksareal	Produktivt skogareal	Annet skogareal	Myr- og våtmarksareal	Åpen fastmark	Annet ² areal	
Dekar		Prosent								
I alt	15 629	100,0	1,1	3,7	1,0	80,9	6,8	2,7	0,5	3,4
Uten tettsteds-tilknytning	4 889	100,0	1,2	3,9	1,1	70,4	9,0	5,0		9,4
I små tettsteder ³	400	100,0	3,8	10,5	0,3	69,8	4,3	0,6		10,8
Innen 1 km fra små tettsteder	872	100,0	0,2	2,1	1,4	85,7	7,5	3,2		
I store tettsteder ⁴	2 181	100,0	1,2	3,7		78,1	12,2	2,1	2,1	0,6
Innen 1 km fra store tettsteder..	2 635	100,0	2,1	2,3	2,9	87,6	2,0	2,7	0,3	
I Arendal tettsted	3 163	100,0	0,5	4,5		87,3	5,6	0,8	0,7	0,7
Innen 1 km fra Arendal tettsted..	1 489	100,0	0,1	2,9	0,2	94,0	2,4	0,5		

1) Arealbruk ifølge økonomisk kartverk.

2) Omfatter også vann.

3) 200 - 999 innbyggere.

4) 1 000 - 9 999 innbyggere.

Tabell 25. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealbruk¹ og utbyggingsperiode. Aust-Agder 1986-1997.

Utbyggingsperiode	Planlagt utbyggingsareal i alt	Nåværende arealbruk								
		Bebygd areal	Full-dyrka jordbruksareal	Annet jordbruksareal	Produktivt skogareal	Annet skogareal	Myr og våtmark	Åpen fastmark	Annet areal ²	
		Dekar			Prosent ³					
I alt	15 629	100,0	1,1	3,7	1,0	80,9	6,8	2,7	0,5	3,4
1986 - 1989	4 626	100,0	1,4	4,7	1,0	82,9	5,9	3,1	0,4	0,6
1990 - 1997	7 962	100,0	1,2	3,4	0,5	85,9	6,1	1,8	0,5	0,5
Vet ikke	3 041	100,0	0,4	2,7	2,1	64,5	9,8	4,6	0,7	15,4

1) Arealbruk ifølge økonomisk kartverk.

2) Omfatter også vann.

3) Tallene for periodene 1986-1989 og 1990-1997 er beregnet (usikre).

Tabell 26. Planlagt utbyggingsareal etter nåværende arealsituasjon¹ og formål. Aust-Agder 1986 - 1997.

Formål	Planlagt utbyggingsareal	Nåværende arealbruk								
		Bebygd areal	Full-dyrka jordbruksareal	Annet jordbruksareal	Produktivt skogareal	Annet skogareal	Myr og våtmarksareal	Åpen fastmark	Annet areal ²	
		Dekar			Prosent					
I alt	15 629	100,0	1,1	3,7	1,0	80,9	6,8	2,7	0,5	3,4
Bolig	9 173	100,0	1,4	2,7	0,6	86,3	6,6	1,6	0,5	0,3
Industri og lager	3 902	100,0	0,3	3,4	1,8	86,8	2,9	3,1	0,6	1,1
Forretnings-, sentrumsareal	352	100,0	4,3	25,6	1,7	51,1	9,9	0,9	0,3	6,3
Institusjon	758	100,0	1,8	8,8	0,5	80,2	5,3	1,8	0,3	1,2
Kommunikasjon, tekniske anlegg	1 151	100,0	0,3	1,2		31,3	19,6	9,5		38,1
Annet	293	100,0	1,0	7,5	4,1	63,5	13,3	10,6		

1) Arealbruk ifølge økonomisk kartverk.

2) Omfatter også vann.

Tabell 27. Planlagt nedbygging av dyrkingsjord etter utbyggingsformål. Aust-Agder 1986-1997.

	Planlagt nedbygging i alt	Bolig	Industri og lager	Forretninger og sentrum	Institu-sjon	Kommuni-kasjon og tek-niske anlegg	Annet
Dekar							
I alt	15 629	9 173	3 902	352	758	1 151	293
Dyrkingsjord	1 244	112	263	48	79	706	36
Fulldyrka jord	573	248	132	90	67	14	22
Kan ikke fulldyrkes ..	13 812	8 813	3 507	214	612	431	235
Prosent							
I alt	100,0	58,7	24,9	2,3	4,9	7,4	1,9
Dyrkingsjord	100,0	9,0	21,1	3,9	6,4	56,8	2,9
Fulldyrka jord	100,0	43,3	23,0	15,7	11,7	2,4	3,8
Kan ikke fulldyrkes ..	100,0	63,8	25,4	1,6	4,4	3,1	1,7
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dyrkingsjord	8,0	1,2	6,7	13,6	10,4	61,3	12,3
Fulldyrka jord	3,7	2,7	3,4	25,6	8,8	1,2	7,5
Kan ikke fulldyrkes ..	88,4	96,1	89,9	60,8	80,7	37,5	80,2

6. PLANLAGT BOLIGBYGGING I PERIODEN 1986-1989

I kommunenes oversiktsplanlegging er det nødvendig å beregne antatt behov for utbyggingsareal til de ulike byggeformål. Som regel beregnes arealbehovet for en 12-års periode, det samme som i planregnskapet.

Beregningsgrunnet varierer for de ulike arealkategoriene. Behovet for boliger er det som kan beregnes med størst grad av nøyaktighet. Arbeidet med kommunale boligbyggingsprogrammer har bidratt til dette.

I tabell 28 er det vist hvordan boligantallet i planregnskapet for perioden 1986-1989 forholder seg til boligantallet i boligbyggeprogrammet og Kommunaldepartementets beregnede behov for samme periode (KAD-modellen).

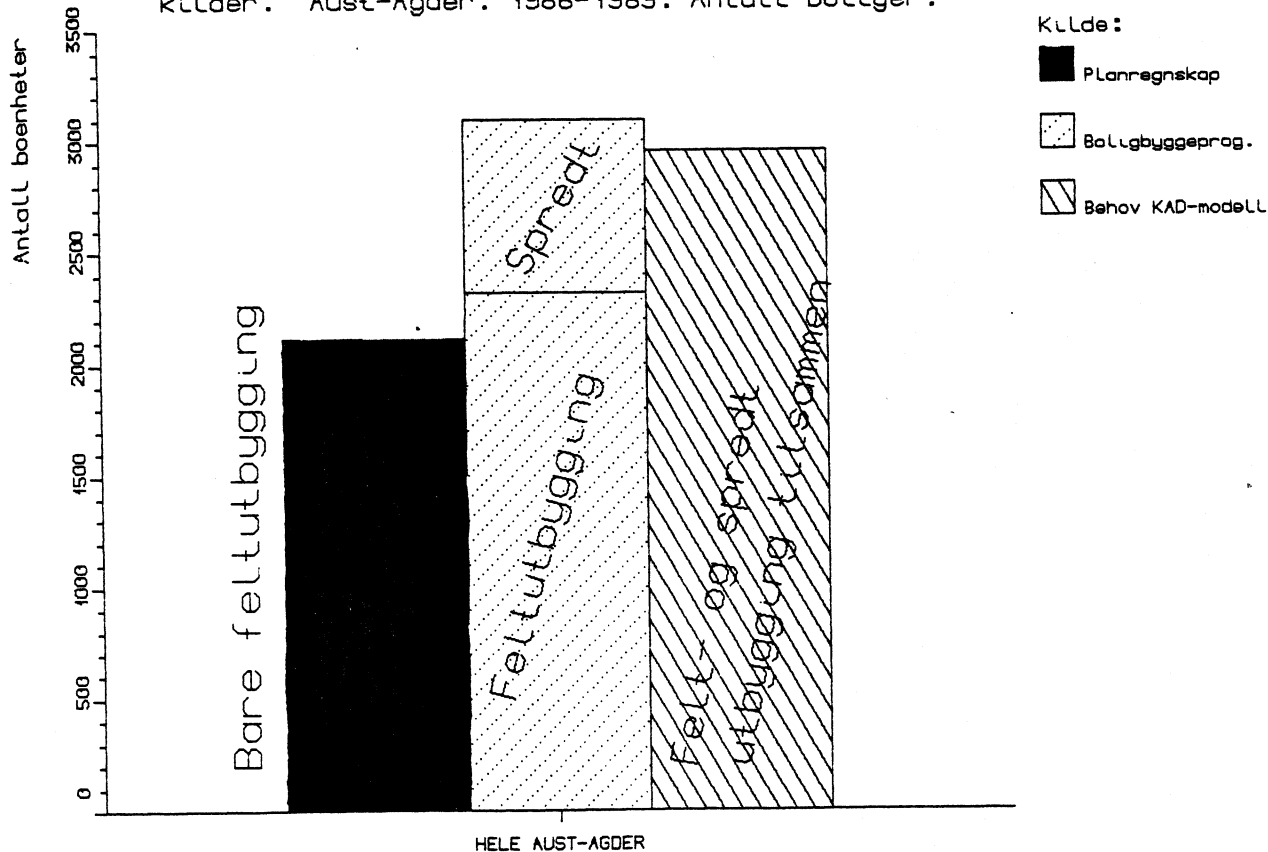
For fylket som helhet er det i planregnskapet registrert færre boliger enn i de to andre kildene, se figur 16. Planregnskapet viser imidlertid boligbygging i felt. For å kunne sammenligne med boligbyggeprogrammer og KAD-modellen, er det nødvendig å korrigere for spredt utbygging. Tabellen viser et antall på 2 115 boliger i felt i planregnskapet mens det etter boligprogrammet og Kommunaldepartementet er angitt totaltall på henholdsvis 3 100 og 2 960. Planregnskapet har 464 dekar boligareal ufordelt i tid, og en del av dette kan trolig påregnes utbygget i perioden. Et annet forhold er at det i planregnskapet ikke er tatt med fortetting med enkelthus i nesten utbygde eller eldre boligfelter. Tar en hensyn til disse faktorer må en kunne si at planregnskapet synes å vise realistiske boligplaner for fylket.

I figur 17 er planregnskapet, boligbyggeprogrammet og KAD-anslagene illustrert i forhold til regionene og de to største kommunene. Tar en hensyn til spredt utbygging, er det bare Arendal/Grimstad-regionen som har underdekning i planregnskapet i forhold til anslagene i KAD-modellen.

I Setesdalsregionen legger kommunene generelt opp til større boligbygging enn behovsanalysene i KAD-modellen viser. Dette kommer til syne både i planregnskapet og i boligbyggeprogrammene.

I enkeltkommunene er det forskjeller mellom tallene i planregnskapet, boligbyggeprogrammene og KAD-modellen. For Tvedestrand er det dårlig samsvar mellom planregnskap og fordelingen feltutbygging/spredt utbygging i boligbyggeprogrammet. I boligbyggeprogrammet er det regnet med 54 boligenheter i felt, i planregnskapet hele 200 for samme tidsperiode. For Risør er det motsatte tilfelle, her er det regnet med 140 boenheter i felt i boligbyggeprogrammet og 94 enheter i felt i planregnskapet.

Fig. 16. Planlagt boligbygging etter tall fra ulike kilder. Aust-Agder. 1986-1989. Antall boliger.

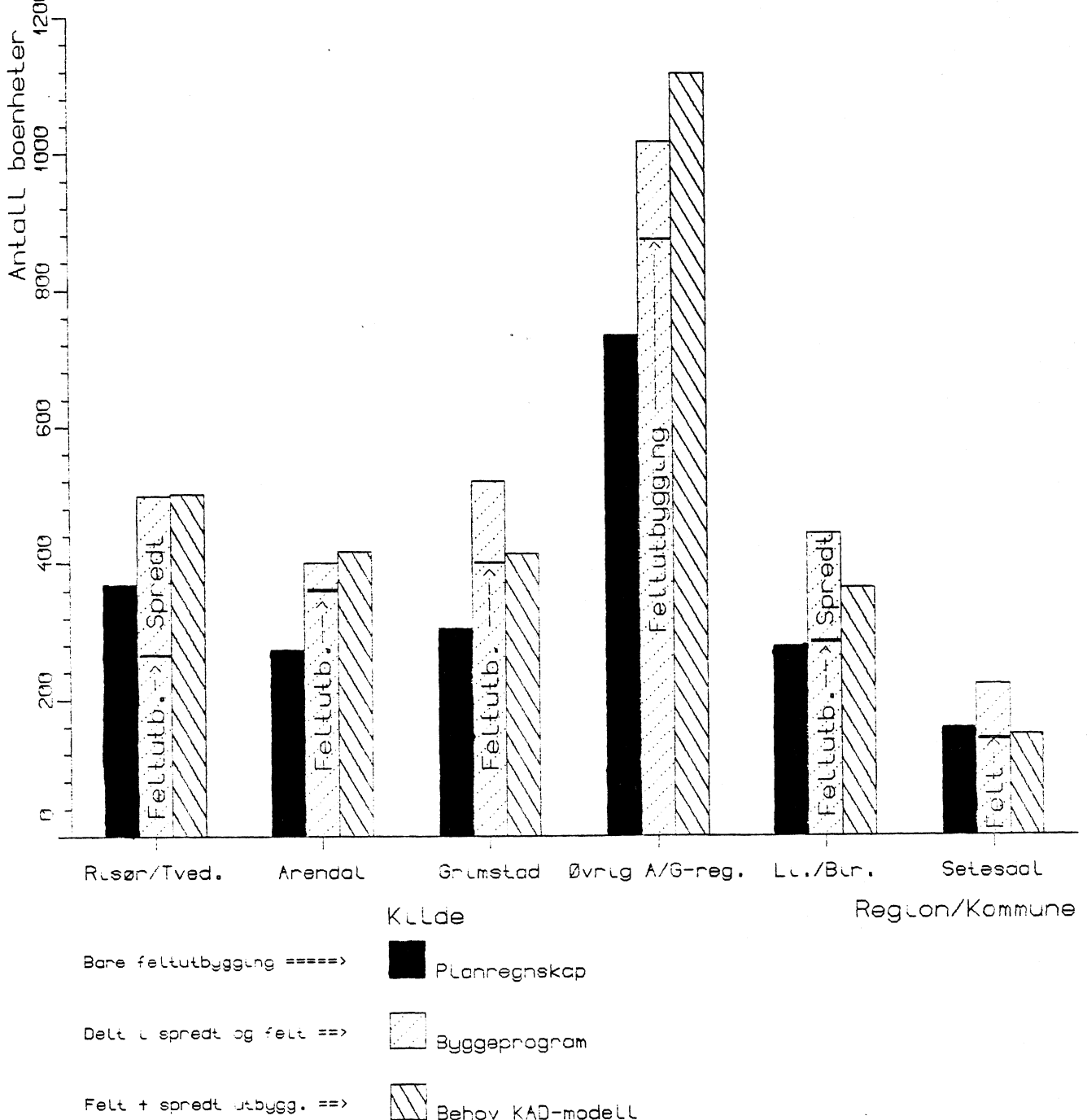
Hisøy har i planregnskapet med arealer til et større antall boliger enn det som synes nødvendig ut fra boligbyggeprogrammet, men boligtalet samsvarer godt med KAD-anslagene. Arendal har ifølge planregnskapet plass til langt færre boligenheter enn feltutbyggingsdelen av boligbyggeprogrammet tilsier, imidlertid har kommunen i planregnskapet oppgitt i tillegg

110 dekar med usikker utbyggingsperiode. Også Moland og Øyestad har underdekning i planregnskapet i forhold til boligbyggeprogrammets feltutbyggingsdel for perioden 1986 - 1989.

Grimstad har ikke vedtatt boligbyggeprogram for perioden. Tallene i tabell 28 baserer seg på anslag for boligbygging ut i fra tidligere boligbyggeprogram og byggestatistikk. Det er verd å merke seg at anslagene for kommunens utbygging av boliger i felt vil gi en forholdsvis høy utnyttelsesgrad på de arealene en har registrert i planregnsksapet.

Som eksempler på kommuner med godt samsvar mellom boligenheter i planregnskapet, boligbyggeprogrammet og KAD-prognosene kan nevnes Froland og Lillesand.

Fig. 17. Planlagt boligbygging i regioner/kommuner i Aust-Agder 1986-1989. Antall boliger.

Tabell 28. Planlagt boligbygging i planregnskapet, boligbyggeprogram og modell for byggebehov (KAD) etter kommune. Aust-Agder 1986 - 1989. Boligenheter.

Region Kommune	Planlagt utbygd 1986 - 1989			Byggebehov 1986-1989 i følge modell fra Kommunal- departementet	
	Plan- regnskapet ¹	Boligbyggeprogram ²			
		Felt- utbygg.	Spredt utbygg.		Sum
Aust-Agder	2 115	2 321	779	3 100	2 960
Risør/Tvedes. region	369	265	234	499	502
Risør	94	140	40	180	218
Gjerstad	31	29	28	57	96
Vegårshei	44	42	54	96	53
Tvedestrand	200	54	112	166	135
Arendal/Grimstad-reg	1312	1633	304	1 937	1 948
Arendal ₃	273	360	40	400	417
Grimstad ₃	305	400	120	520	414
Moland	176	215	60	275	275
Froland ⁴	113	100	40	140	132
Øyestad ₃	182	218	40	258	364
Tromøy	84	80	20	100	163
Hisøy	144	84	0	84	145
Amlie	35	24	24	48	38
Lilles./Birken.-reg.	277	283	160	443	363
Lillesand	169	180	100	280	281
Birkenes	108	103	60	163	82
Setesdalsregionen	157	140	81	221	147
Iveland	4	12	16	28	7
Evje og Hornnes	87	60	20	80	82
Bygland	17	28	8	36	16
Valle	31	24	32	56	42
Bykle	18	16	5	21	0

- 1) I tillegg kommer eventuell utbygging av ufordelt areal. Totalt for boligformål for hele 12-årsperioden er ufordelt areal 464 dekar. Antall boliger på arealet er uoppgitt. (Risør kommune: 93 dekar. Arendal kommune: 110 dekar. Øyestad: 79 dekar. Amlie: 15 dekar. Setesdalsregionen: 167 dekar.)
- 2) Perioden 1986-1989 er stipulert ut i fra tall for 1985-1988. Data for 1989 er satt lik de for 1988.
- 3) Kommunen har ikke utarbeidet boligbyggeprogram for 1985-1988. Tallene er skjønnsmessig anslått på bakgrunn av program 1984-1987 og byggestatistikk.
- 4) Tall for boligbyggeprogram er hentet fra generalplanen.

7. HYTTEPLANER.

Kommunene i Aust-Agder har ulik holdning til hyttebygging. Kystkommunene har stort sett forbud mot hyttebygging. Risør og Tromøy representerer her et unntak da de tillater en beskjeden utbygging i felt. Tillatelsen til feltutbygging gis stort sett til grunneiere som trenger å styrke inntektsgrunnlaget i forbindelse med jord- og skogbruksdrift.

I mange kommuner skjer hytteutbyggingen i privat regi enten som fortetting av eksisterende hyttefelter eller som spredt utbygging. Dette kan skyldes at planteigene er mindre enn to dekar, eller at kommunene ikke har utarbeidet konkrete planer for hyttebygging. En har heller ikke registrert hytteplaner, hvis arealet ikke kan påregnes utbygd i den aktuelle perioden. I Aust-Agder er det 4 kommuner (Risør, Froland, Tromøy og Bygland) som har planer for hyttebygging i den aktuelle perioden (1986-1997) på tilsvarende måte som for de andre formålene en har registrert planregnskapet. I tabell 29, 30, 31 og 32 er oppgitt arealoppgaver over de hytteteigene som disse kommunene anser realistiske i 12-årsperioden. Disse arealtallene er ikke medregnet i totalt planareal i de foregående kapitler, det henvises til kommentarer i kap. 4.3.

Av tabell 29 fremgår det at 952 dekar planlegges utbygd til hytteformål, hvorav 35 prosent i perioden 1986-1989, resten i perioden 1990-1997 eller ufordelt. (Se tabell 29).

Tabell 30 viser at bare 16 prosent (155 dekar) av planarealet for hytteformål ligger innen generalplaner godkjent av Miljøverndepartementet.

Tabell 31 viser at 25 prosent (240 dekar) av planlagt hytteareal er stadfestet regulert. En har også opplysninger som viser at 97 prosent av feltene er byggeklare.

Tabell 32 viser at den planlagte utbyggingen i perioden 1986-1997 vil medføre omdisponering av 497 dekar produktiv skog (52 prosent av hyttefeltarealet). 15 prosent av hyttefeltarealet består av høy og middels bonitet skog og 48 prosent annet areal (vesentlig skogsområder i bjørkebeltet).

Tabell 29. Planlagt areal til hyttebygging etter utbyggingeperiode og etter kommune. Aust-Agder 1986 - 1997.

Kommune	Planlagt til hyttebygging i alt		Utbyggingperiode		
			1986- 1987	1990- 1997	Vet ikke
	Dekar		Prosent		
I alt	952	100,0	35.3	13.2	51.5
Risør	144	100.0	81.3	18.7	-
Froland	155	100.0	66.5	33.5	-
Tromøy	163	100.0	71.2	28.8	-
Bygland	490	100.0	-	-	100.0

Tabell 30. Planlagt areal til hyttebygging etter kommune og generalplanstatus. Aust-Agder 1986 - 1997. Dekar.

Kommune	Planlagt til hyttebygging i alt	Generalplanstatus pr. 1. januar 1986			Annet
		Generalplan godkjent av Miljøvern-departementet	Generalplan vedtatt i kommunen	Generalplan under arbeid i kommunen	
I alt	952	155	107	490	200
Risør	144	-	-	-	144
Froland	155	155	-	-	-
Tromøy	163	-	107	-	56
Bygland	490	-	-	490	-

Tabell 31. Planlagt areal til hyttebygging etter kommune og reguleringsplanstatus. Aust-Agder 1986 - 1997. Dekar.

Kommune	Planlagt til hyttebygging i alt	Reguleringsplanstatus pr. 1. januar 1984		
		Stadfestet regulert	Under regulering	Annet(oversiktsplaner)
I alt	952	240	222	490
Risør	144	56	88	-
Froland	155	155	-	-
Tromøy	163	29	134	-
Bygland	490	-	-	490

Tabell 32. Planlagt areal til hyttebygging etter nåværende arealbruk og kommune. Aust-Agder 1986 - 1997. Dekar.

Kommune	Planlagt til hyttebygging i alt	Nåværende arealbruk			Annet areal
		Produktiv skog		Annet areal	
		Høy-middels bonitet	Lav bonitet		
		Prosent			
I alt	952	100.0	15.8	36.4	47.8
Risør	144	100.0	46.5	35.4	18.1
Froland	155	100.0	14.8	69.0	16.1
Tromøy	163	100.0	36.8	63.2	-
Bygland	490	100.0	-	17.6	82.4

8. LITTERATUR.

Engebretsen, Ø. (1982): Arealbruk i norske byer og tettsteder. Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå 82/7. Oslo.

Lone, Ø. (1980): Hovedklassifisering i arealregnskapet. Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå 80/8. Oslo.

Haye, T., T. Wessel og H. Steinbakk (1985): Planregnskap for Sogn og Fjordane 1984-1995. Hovedresultat. Rapportar frå Statistisk Sentralbyrå 85/14. Oslo.

Martinsen A. og H. Steinbakk (1983): Planregnskap for Rogaland 1981-1994. Hovedresultater. Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå 83/4. Oslo.

Mickelson A. og H. Steinbakk (1983): Planregnskap for Akershus 1981-1994. Hovedresultater. Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå 83/5. Oslo.

Otterstad V. og H. Steinbakk: Planregnskap for Sør-Trøndelag 1981-1994. Hovedresultater. Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå 83/23. Oslo.

Steinbakk H. (1982): Planregnskap for Østfold 1981-1994. Hovedresultater. Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå 82/35. Oslo.

Steinbakk H. og T. Wessel (1985): Planregnskap for Møre og Romsdal 1984-1995. Hovedresultat. Rapportar frå Statistisk Sentralbyrå 85/14.

Vogt, T. (1981): Planregnskapet - Ressursregnskap for fysisk planlegging. Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå 81/27. Oslo.

Aust-Agder fylkeskommune (1984): Fylkesplan for Aust-Agder 1984-1987.

Kommunal- og arbeidsdepartementet (1975): St.meld. nr. 92 (1974-1975) Om visse boligspørsmål.

Kommunal- og arbeidsdepartementet (1981): St.meld. nr. 12 (1981-1982) Om boligpolitikk.

Kommunal- og arbeidsdepartementet 1985: Kommunale boligbygge- programmer 1986-1989 (91). Aust-Agder.

NOU 1980:8: Kommunal tomteformidling.

NOU 1984:15: Jordvernpolitikken.

Statistisk Sentralbyrå (1981): Ressursregnskap. Statistiske analyser nr. 46. Oslo.

Statistisk Sentralbyrå (1983): Statistisk Fylkeshefte 1983 Aust-Agder. Oslo.

Statistisk Sentralbyrå (1986): Naturressurser og miljø 1985. Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå 86/1. Oslo.

V E D L E G G 1

KLASSIFISERING AV PLANLAGTE UTBYGGINGSEFORMÅL

KLASSIFISERING AV PLANLAGTE UTBYGGINGSFORMÅL

I denne rapporten er utbyggingsformålene delt inn i 9 hovedklasser. Nedenfor er det vist hvilke utbyggingsformål disse klassene omfatter (se også vedlegg 3). Det er oppgitt hvor mange teiger som er med i hver underklasse og hvor mye de utgjør arealmessig.

Planregnskapet for Aust-Agder 1986-1997 består av 283 planteiger på til sammen 15 629 dekar utbyggingsareal. Gjennomsnittlig teigstørrelse er 55 dekar. Noe over halvparten av teigene (152) og nesten 60 prosent av arealet er planlagt brukt til boligformål. Den planlagte boligbyggingen består i det alt vesentlige av småhus, og dreier seg stort sett om bygging av frittliggende eneboliger. Gjennomsnittlig teigstørrelse til boligformål er 61 dekar.

Til industri- og lagerformål er det tilsammen planlagt å bygge ut 3 902 dekar fordelt på 53 planteiger. Gjennomsnittet er altså 74 dekar.

Forretnings- og sentrumsareal utgjør 25 teiger med et samlet areal på 352 dekar. Disse teigene er små, kun 14 dekar i gjennomsnitt.

Institusjonsareal har en gjennomsnittlig størrelse på 21 dekar, alt i alt 758 dekar fordelt på 37 teiger. En stor del av dette er ikke nærmere spesifisert etter formål. For areal som er nærmere spesifisert, utgjør undervisningsformål fem ganger så stort areal som f.eks. helsetjenesteformål.

Planlagt friareal utgjør 293 dekar. Her inngår idrettsanlegg som en vesentlig del 2 av de 3 teigene for kommunikasjonsformål dreier seg om areal til bygging av flyplasser, henholdsvis i Froland (Gullknapp) og på Hovden. 1 127 av 1 132 dekar er planlagt til dette formål.

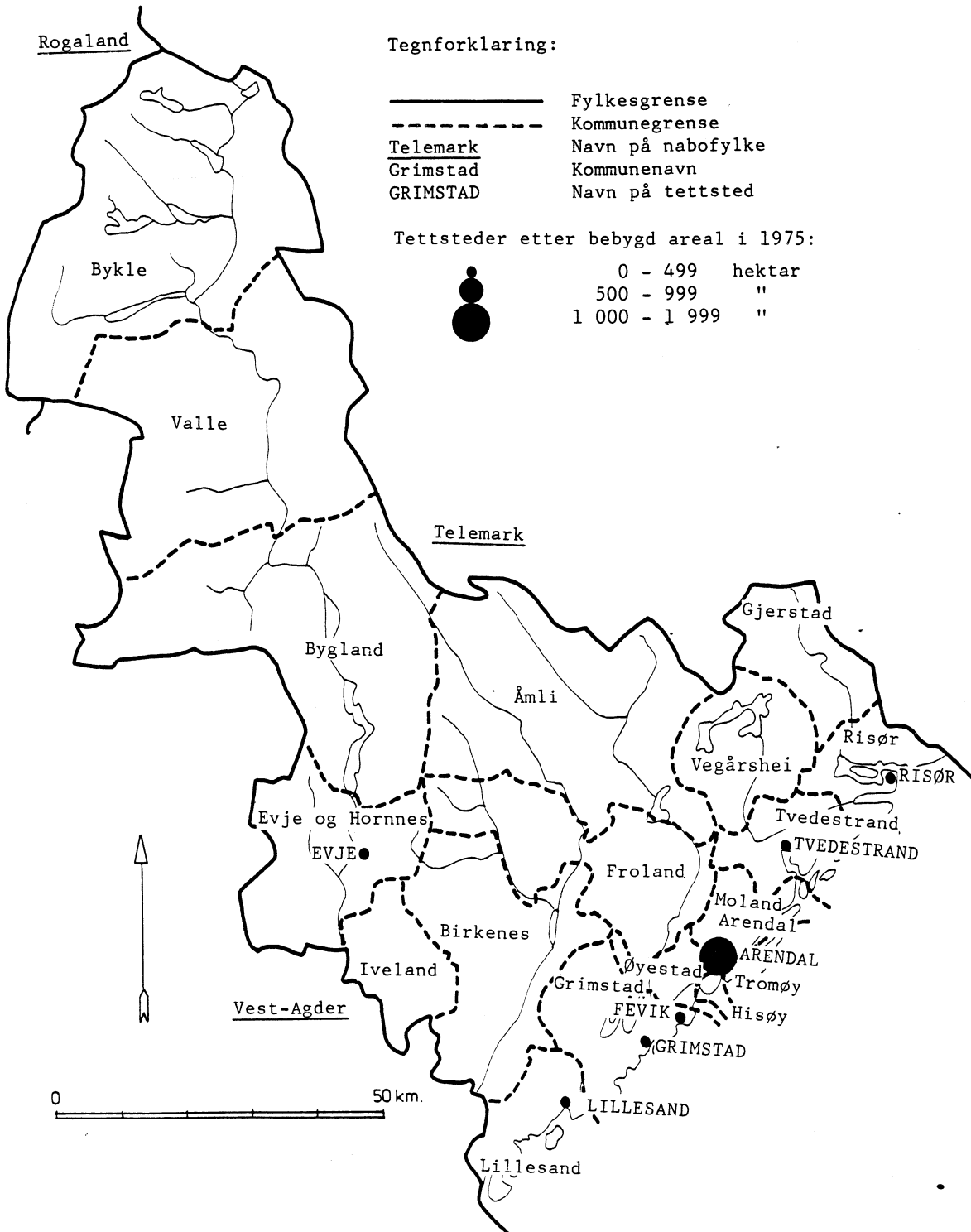
For tekniske anlegg er det planlagt 19 dekar.

Ved å sammenligne med oversikten i vedlegg 3 vil man også kunne se hvilke formål det ikke er planlagt areal til. Imidlertid er en del areal ufordelt under hovedklassen.

KLASSIFISERING AV PLANLAGTE UTBYGGINGSFORMÅL

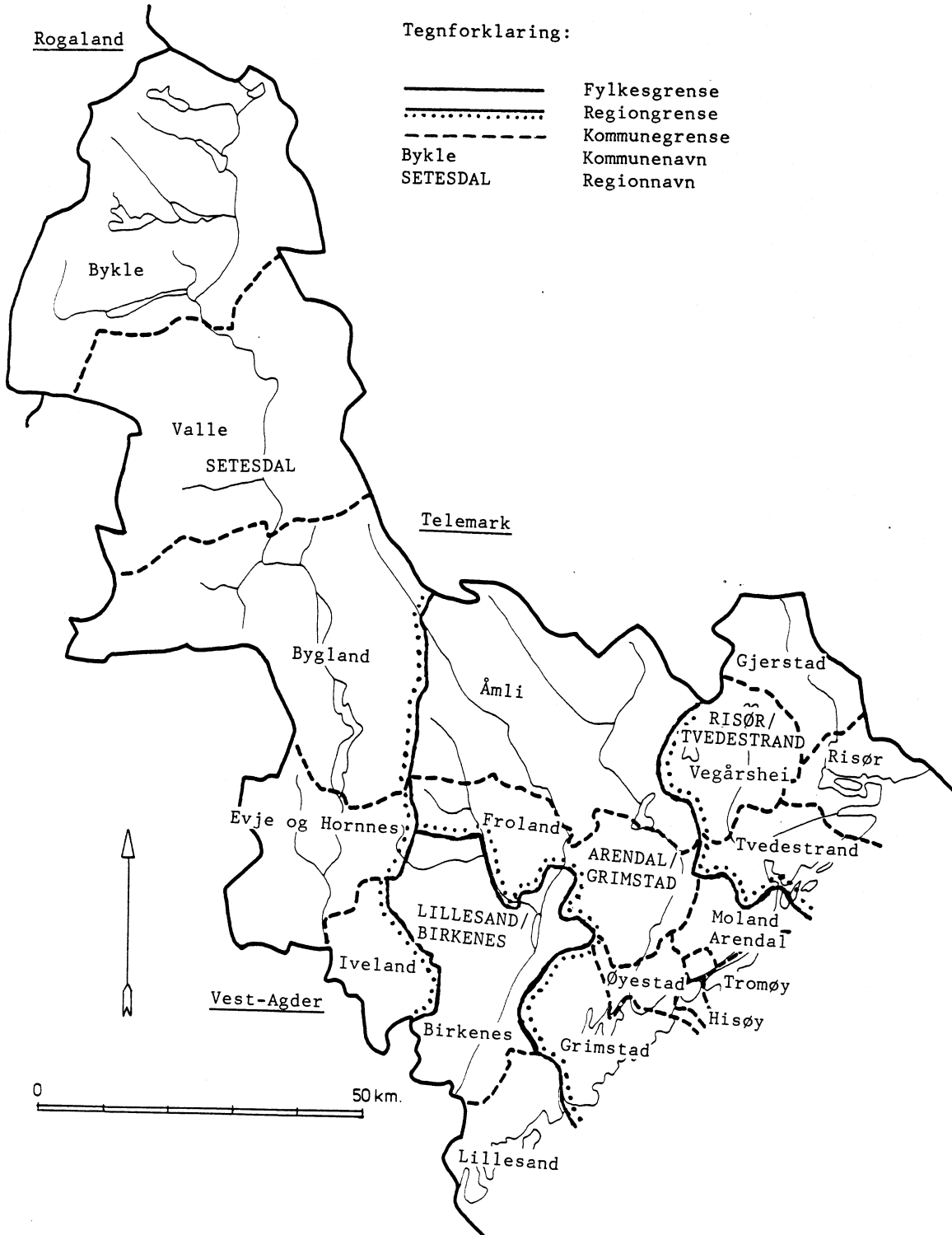
Planlagt utbyggingsareal etter utbyggingsformål. Arealet i Aust-Agder 1986-1997.	Antall regi- strerte teiger	Dekar
I alt	<u>283</u>	<u>15 629</u>
1 Bolig	<u>152</u>	<u>9 173</u>
11 Boligareal småhus	150	9 096
111 frittliggende enebolig	134	8 055
112 enebolig i rekke, kjede, terrasse, atrium	4	66
119 ufordelt småhus	12	975
12 Boligareal, blokk	1	20
129 frittliggende boligblokk, ufordelt	1	20
13 Boligareal, ufordelt	1	57
131 blokker og småhus	1	57
2 Industri og lager	<u>53</u>	<u>3 902</u>
21 Industri- og lagerareal	53	3 902
211 industriareal annet	45	3 274
219 ufordelt industri og lager	8	628
3 Forretnings- og sentrumsareal	<u>25</u>	<u>352</u>
31 Detalj- og agenturhandel	5	36
32 Privat og personlig tjenesteyting, offentlig og privat administrasjon	2	22
33 Reiselivsareal	1	11
39 Ufordelt	17	283
4 Institusjonsareal	<u>37</u>	<u>758</u>
41 Areal til undervisningsformål	10	256
411 grunnskoler	5	128
412 videregående skoler	1	12
419 ufordelt	4	116
42 Areal til helse- og sosialtjeneste ved institusjoner	8	67
421 helsetjenester (sykehus, aldersheim, syke- og pleieheim o.l.)	3	52
422 andre (ungdomsheim, barnehage o.l.)	5	15
43 Kultur og underholdning	5	83
432 gravlund	4	75
433 annet (kino, bibliotek etc).....	1	8
44 Annet institusjonsareal (forsvar, brannstasjon, fengsel osv)	1	45
440	1	45
49 Ufordelt institusjonsareal	13	307
490	2	50
499 offentlig formål uten nærmere spesifisering	11	257
5 Friareal	<u>10</u>	<u>293</u>
52 Opparbeidet friareal	10	293
522 idrettsanlegg (med bygninger og andre insti- tusjoner)	6	133
523 badeplass og opparbeidete parker.....	1	36
529 ufordelt opparbeidete friarealer.....	3	124
6 Kommunikasjonsareal	<u>3</u>	<u>1 132</u>
61 Veiareal	1	5
64 Lufthavn, sjøflyhavn	2	1 127
7 Tekniske anlegg	<u>3</u>	<u>19</u>
72 Vannforsyning	1	9
73 Avløp	2	10

V E D L E G G 2**OVERSIKTSKART**

Figur 1. Kommunegrenser og tettsteder¹⁾ i Aust-Agder

1) Tettsteder etter bebygd areal i 1975

Figur 2. Regioninndeling i Aust-Agder

V E D L E G G 3

KLASSIFISERING AV PLANLAGT BRUK - PLANREGNSKAPET
1986 - 1997

1. BOLIGAREAL

- 11 Boligareal, småhus
 - 111 Frittliggende enebolig
 - 112 Rekke-, kjede-, terasse- og atriumhus.
 - 113 Andre småhus (to- og firemannsbolig o.l.)
 - 119 Ufordelt, småhus.
- 12 Boligareal, blokker
 - 121 Boligblokker, 4 etasjer og mindre
 - 122 Boligblokker over 4 etasjer
 - 123 Andre store bolighus (bygårder, karre o.l.)
 - 129 Ufordelte blokker
- 13 Boligareal ufordelt
 - 131 Blokker og småhus
 - 139 Ufordelt boligareal

2. INDUSTRI-, LAGER- OG BERGVERSKAREAL

- 21 Industri- og lagerareal.
 - 211 Industriareal
 - 212 Lagerareal
 - 213 Foredlingsanlegg for fisk (Møre og Romsdal, Sogn og Fj.)
 - 214 Landanlegg ved oppdrettsfiske (Møre og Romsdal, Sogn og Fj.)
 - 219 Ufordelt industri og lager.
- 22 Bergverksareal
 - 220 Bergverksareal (bergverk, sandtak, grustak, torvtak o.l.)

3. FORRETNING- OG SENTRUMSAREAL

- 31 Detalje- og agenturhandel
 - 310 Detalje- og agenturhandel
- 32 Privat og personlig tjenesteyting, offentlig og privat administrasjon
 - 320 Privat og personelig tjenesteyting, offentlig og privat administrasjon (Unntatt 330)
- 33 Reiselivsareal
 - 330 Reiselivsareal (reiselivssentra) (Oppland)
- 39 Ufordelt forretnings- og sentrumsareal
 - 390 Ufordelt forretnings- og sentrumsareal

4. INSTITUSJONSAREAL

- 41 Areal til undervisningsformål
 - 411 Grunnskoler
 - 412 Videregående skole
 - 413 Annen undervisning og forskning
 - 414 Ufordelt
- 42 Areal til helse- og sosialtjenesten ved institusjoner
 - 421 Helsetjenester (sykehus, aldersheim, syke- og pleiehjem o.l.)
 - 422 Andre (ungdomsheim, barnehage o.l.)
 - 429 Ufordelt
- 43 Kultur og underholdning
 - 431 Religiøs virksomhet (kirker, bedehus o.l.)
 - 432 Gravlund
 - 433 Annet (kino, bibliotek, teater, museum, grend- og forsamlingshus, samfunnshus o.l.)
 - 439 Ufordelt

KLASSIFISERING AV PLANLAGT BRUK - PLANREGNSKAPET 1986 - 1997

- 44 Annet institusjonsareal (forsvars- og sivilforsvarsanlegg, brannstasjon, politistasjon, fengsel m.v.).
- 49 Ufordelt institusjonsareal
 - 491 Institusjonsareal uten nærmere spesifisering
 - 499 Offentlige formål uten nærmere spesifisering

5. FRIAREAL

- 51 Hytter og fritidshus
 - 510 Hytter og fritidshus
- 52 Opparbeidete friarealer
 - 521 Campingplass og teltplass
 - 522 Idrettsanlegg (med bygninger og andre installasjoner)
 - 523 Badeplass og opparbeidete parker.
 - 529 Ufordelt, opparbeidete friarealer

6. KOMMUNIKASJONSAREAL

- 61 Vegareal
 - 611 Riksveg
 - 612 Fylkesveg
 - 613 Lokale gjennomfartsveger
 - 614 Andre lokale veger
 - 615 Avkjørselsareal fra riks- og fylkesveg
 - 616 Gang- og sykkelveg, gatetun
 - 617 Soner m.v. for støyskjerming
 - 619 Ufordelt
- 62 Areal til jernbane , forstadsbane og sporvei med eget spor
 - 620 Areal til jernbane , forstadsbane og sporvei med eget spor
- 63 Areal til taubane
 - 630 Areal til taubane
- 64 Lufthavn, sjøflyhavn
 - 640 Lufthavn, sjøflyhavn
- 65 Terminaler for gods og persontransport (rutebil, sporvogn o.l.)
 - 650 Terminaler for gods og persontransport (rutebil, sporvogn o.l.)
- 66 Havneareal, kaianlegg (inkl. lager-/bryggeområder, m.m.)
 - 660 Havneareal, kaianlegg (inkl. lager-/bryggeområder, m.m.)
- 67 Småbåthavn
 - 671 Småbåthavn
 - 672 Naustområde
 - 673 Ufordelt
- 68 Parkeringsareal
 - 680 Parkeringsareal
- 69 Ufordelt
 - 690 Ufordelt

7. TEKNISKE ANLEGG

- 71 Kraftforsyning
 - 710 Kraftforsyning
- 72 Vannforsyning
 - 720 Vannforsyning
- 73 Avløp
 - 730 Avløp
- 74 Renovasjon
 - 740 Renovasjon
- 75 Offentlige tilfluktsrom
 - 750 Offentlige tilfluktsrom
- 76 Anlegg for televerket
 - 760 Anlegg for televerket
- 79 Ufordelt
 - 790 Ufordelt

8. LANDBRUKSOMRÅDER

- 81 Jordbruk (inkl. landbruksbebyggelse, gartneri m.v.)
 - 810 Jordbruk (inkl. landbruksbebyggelse, gartneri m.v.)
- 82 Skogbruk
 - 820 Skogbruk
- 83 Ufordelt
 - 830 Ufordelt

9. ANNET AREAL

- 91 Naturvernområde
 - 911 Naturreservat
 - 912 Nasjonalpark
 - 913 Landskapsvernområde
 - 914 Naturminne
- 92 Friluftsområde
 - 920 Friluftsområde
- 93 Arealvernet etter lov om kulturminne og bygningsfredning
 - 930 Arealvernet etter lov om kulturminne og bygningsfredning
- 94 Andre spesialområder
 - 940 Andre spesialområder
- 99 Ufordelt
 - 990 Ufordelt

V E D L E G G 4**REGISTRERINGSSKJEMA MED BESKRIVELSE AV BEGREPER**

REGISTRERINGSSKJEMA MED BESKRIVELSE AV BEGREPER.

Registreringsenheten i planregnskapet kalles planteig. Her beskrives egenskapene en har registrert i forbindelse med det planlagte arealet. Registreringsskjema er plasert til slutt i dette vedlegget.

Kommune og identifikasjonsnummer

I dette nummeret inngår kommunenummer, teignummer og registreringsår

Ajourføringskode

Koden blir brukt ved oppdatering av planregnskapet og viser hva som har skjedd siden forrige registrering.

Endring av utbyggingsplan

Også denne opplysningen blir brukt ved oppdateringer av tidligere registreringer. For planer med endringer angir en siste år endringer skjedde.

NGO-koordinater

Planteigens midtpunktkoordinat blir visuelt registrert med 10meters nøyaktighet.

Kartbladreferanse

Registrerer planteigens kartbladreferanse til økonomisk kartverk. Målestokken er 1:5000.

Grunnkretsnummer

Registreringen gjelder den grunnkretsen midtpunktet i planteigen ligger i.

Tilknytning til tettsted

Her registrerer en plasseringen til planteigen i forhold til nærmeste tettsted. En benytter avgrensingen til siste folke- og boligstilling (1980), og har følgende alternativer:

- (i) hele planteigen ligger innenfor tettstedsgrensa
- (ii) planteigen ligger delvis innenfor og delvis utenfor tettstedsgrensa eller tangerer tettstedsgrensa
- (iii) hele planteigen ligger utenfor tettstedsgrensa, men minste avstand fra tettstedsgrensa er 1 km eller mindre
- (iv) annet, dvs. ingen tettstedstilknytning.

Definisjon av tettstedsgrensa er gitt i prosjektet "Arealbruk i tettsteder" (Ø. Engebretsen, 1982).

Formål i planteigen

Pr. definisjon skal en planteig bare inneholde ett utbyggingsformål. Dersom en utbygging har flere formål skjer registreringen etter den dominerende planlagte bruken. Utbyggingsformålet er angitt i henhold til klassifiseringen av planlagt bruk. Se vedlegg 3.

REGISTRERINGSSKJEMA MED BESKRIVELSE AV BEGREPER.

Planstatus

En registrerer her planteigens formelle generalplanstatus. Det er brukt følgende kjennetegn: Planteigen inngår i:

- (i) generalplan godkjent av Miljøverndepartementet
- (ii) generalplan vedtatt i kommunen
- (iii) fylkesutvalget har uttalt seg om generalplanforslaget
- (iv) ferdig utarbeidet generalplanutkast i kommunen
- (v) generalplanutkast under utarbeiding i kommunen
- (vi) annet

Reguleringsplankode

For hver teig er det registrert hvor langt reguleringsplanarbeidet er kommet. I planregnskapet kan en teig ikke være delvis regulert. Det vil si at hele arealet i planteigen må være på samme reguleringsnivå. Alternativene en bruker er:

- (i) stadfestet regulering
- (ii) under regulering
- (iii) annet

Reguleringsplannummeret

I de tilfellene hvor planteigen er stadfestet regulert angir en her stadfestingsdatoen.

Planteigens størrelse

Alle teigene måles ved prikk telling eller planimetrering og størrelsen angis i antall dekar.

Byggeklart areal

Med byggeklart areal forstås det areal hvor de kommunale grunnlagsinvesteringer (veg, vann og kloakk) er ført fram til feltet. Delen av planteigen som er byggeklar oppgis i antall dekar.

Utbyggingsperioder

Følgende delperioder er brukt:

- (i) planteigen utbygges i tidsrommet 1986-1989
- (ii) planteigen utbygges i tidsrommet 1990-1997
- (iii) utbyggingen av planteigen starter opp i 1986-1989 og avsluttes i 1990-1997
- (iv) planteigen forventes å bli bygget ut i perioden 1986-1997, men tidspunktet er ikke nærmere fastlagt (vet ikke)

Dersom plan bygges ut over to perioder (iii), gir en opp antall dekar i hvert av disse tidsrommene.

Antall boligenheter

I planteiger med utbyggingsformål boliger har en registrert antall planlagte boliger, som en forventer utbygget i tidsrommet 1986-1989.

REGISTRERINGSSKJEMA MED BESKRIVELSE AV BEGREPER.

Eierandel

Eierandelene karakteriserer eierforholdet i planteiegene. Opplysningen er gitt i dekar og følgende inndeling er brukt:

- (i) kommune/kommunalt tomteselskap
- (ii) privat
- (iii) andre eierformer

Planlagt erverv av areal

Det er registrert (fra handlingsprogrammet eller langtidsbudsjettet) hvor mange dekar kommunen og/eller kommunalt tomteselskap vil erverve i planperioden. I tillegg er det også registrert om administrasjonen arbeider med planer om erverv av annet areal.

Planlagt avhending/salg

Her er det registrert hvor mye av utbyggingsarealet kommunen/ kommunalt tomteselskap vil avhende/selge .

Kilde for arealsituasjonen

Følgende kilder kan være brukt:

- (i) økonomisk kartverk
- (ii) flyfoto
- (iii) herredsaagronom
- (iv) annet

Grunnlaget for arealklassifiseringen er vesentlig økonomisk kartverk. De andre løsningene blir bare brukt for områder hvor slik kartlegging ikke eksisterer.

Registreringsår for kilden

Der økonomisk kartverk er brukt, har en registrert fotograferingsåret for det flybildet kartet er konstruert ut fra.

Arealsituasjonen

Arealsituasjonen i planteiegen gir fordelingen av nåværende arealbruk i samsvar med hovedklassifiseringen i arealregnskapet. Det gir også tall over hvor mye dyrkingsjord teigen inneholder.

Registrering av konflikter

For hver planteig er det hentet inn opplysninger om utbyggingen vil skape konflikter i forhold til

- (i) naturverninteresser
- (ii) friluftinteresser

Andre forekomster

Det er registrert om planteiegen inneholder

- (i) sand-, grus- og pukkeforekomster
- (ii) fornminne
- (iii) kulturminne.

REGISTRERING AV OVERSIKTSPLANER

FYLKE KONTAKTPERSON	KODESKJEMA I	PLANTEIG	REGISTRERINGSDATO ÅR
FELT BESKRIVELSE	KOMMUNE	PLANOMRÅDE PLANTEIG	
FELT BESKRIVELSE	POSISJON	FELT BESKRIVELSE	POSISJON
01 År og kommunenummer	<input type="text"/>	29 KILDE AD. AREALSITUASJONEN	<input type="text"/> 113
02 Identifikasjonsnummer	<input type="text"/>	30 Registreringsår for kilden	<input type="text"/> 114-115
03 Ajourføringskode	<input type="text"/>	31 BEBYGD AREAL	<input type="text"/> 116-119
04 Utbyggingsplanen endra	<input type="text"/>	32 JORDBRUKSAREAL, fulldyrka	<input type="text"/> 120-123
05 NGO-koordinat, sør-nord	<input type="text"/>	33 Jordbruksareal, annet	<input type="text"/> 124-127
06 NGO-koordinat, øst-vest	<input type="text"/>	34 SKOGAREAL, S-H-M-bonitet	<input type="text"/> 128-131
07 Kartbladreferanse	<input type="text"/>	35 Skogareal, L-bonitet	<input type="text"/> 132-135
08 Grunnkretsnummer	<input type="text"/>	36 Skogareal, annet	<input type="text"/> 136-139
09 Tettstedstilknytning	<input type="text"/>	37 MYR- OG VÅTHARKSAREAL	<input type="text"/> 140-143
10 Tettstedsnummer	<input type="text"/>	38 Åpen fastmark, prod. fastm	<input type="text"/> 144-147
11 FORMÅL MED PLANTEIGEN	<input type="text"/>	39 LAVPRODUKTIVT AREAL	<input type="text"/> 148-151
12 Generalplanstatus	<input type="text"/>	40 Ferskvannsareal	<input type="text"/> 152-155
13 Reguleringsplankode	<input type="text"/>	41 Saltvannsareal	<input type="text"/> 156-159
14 Reguleringsplannr.	<input type="text"/>	42 Ufordelt ikke bebygd areal	<input type="text"/> 160-163
15 PLANTEIGENS STØRRELSE	<input type="text"/>	43 DYRKINGSJORD	<input type="text"/> 164-167
16 Byggeklart areal	<input type="text"/>	44 Naturverninteresser	<input type="text"/> 168
17 Utbygges 1986-1989	<input type="text"/>	45 Friluftsiinteresser	<input type="text"/> 169
18 Utbygges 1990-1997	<input type="text"/>	46 Sand-, grus- og pukkforekomster	<input type="text"/> 170
19 Utbygges ufordelt/vet ikke	<input type="text"/>	47 Malm- og mineralforekomster	<input type="text"/> 171
20 Antall boligenheter	<input type="text"/>	48 Fornminner	<input type="text"/> 172
21 EIERANDEL kommune/kom.tomteselskap	<input type="text"/>	49 Kulturminner	<input type="text"/> 173
22 Eierandel privat	<input type="text"/>		
23 Eierandel annet	<input type="text"/>		
24 PLANLAGT ERVERV 1. periode vedtatt	<input type="text"/>		
25 Planlagt erverv annet	<input type="text"/>		
26 Planlagt erverv vet ikke	<input type="text"/>		
27 Skal ikke erverves	<input type="text"/>		
28 Planlagt avhending/salg	<input type="text"/>		

STIKKORD LISTE

<u>Referanse</u>	<u>Side</u>
Arendal	18, 22, 25, 31-33, 43, 47, 48, 50, 53, 55
Birkenes	22, 24, 26, 31, 32, 47, 48, 55
boligareal	11, 12, 24, 26, 28-30, 33, 36, 37, 40, 51, 52, 61, 68
boligbyggeprogram	8, 13, 36, 52-55, 58
boligformål	6, 26, 29, 36, 55, 60
bonitet	7, 13, 42-44, 48, 56, 57
byggeklart areal	6, 7, 11, 12, 16-18, 24, 30, 31, 33-36, 38, 43, 60, 73
Bygland	12, 22, 24-26, 28, 31, 32, 47, 48, 55-57
Bykle	22, 24, 25, 28, 31, 32, 47, 48, 55
dyrkningsjord	1, 59, 63, 67, 71
eierandel	1, 12, 16, 17, 35-37, 59, 63, 67, 71, 74
eierforhold	6, 7, 9, 16, 37, 74
ervert	3, 6, 9-21, 24-26, 28-32, 34-39, 41-44, 51-56, 60, 72-74
Evje	12, 20, 22, 25, 26, 28, 31, 32, 47, 48, 55
flyplass	1, 12, 24-26, 29, 32, 60
forretnings- og sentrumsareal	3, 7-21, 24-26, 29-34, 36, 38-40, 42-44, 51-56, 58, 60, 68-70, 72-74
Froland	20, 22, 25, 31, 32, 47, 48, 54, 56, 57, 60
generalplanarbeid	1, 7, 12, 15, 19-21, 23, 37, 49, 57, 59, 63, 67, 71, 73
generalplanforslag	15, 19, 20, 23, 37, 49, 73
generalplanstatus	6-8, 15, 19-23, 37, 43, 49, 57, 73
Gjerstad	22, 25, 31, 32, 47, 48, 55

<u>Referanse</u>	<u>Side</u>
Grimstad	12, 18, 22, 25, 31, 32, 47, 48, 54
Hisøy	18, 22, 24, 25, 31, 32, 47, 48, 53, 55
hyttebygging	8, 24, 56, 57
hytteområde	11, 17
industriareal	3, 6-26, 28-44, 47-58, 60, 61, 68, 72-74
industriformål	28
institusjonareal	24, 51
Iveland	22, 24, 25, 28, 31, 32, 47, 48, 55
jordbruksareal	7, 12, 16, 38-41, 43, 44, 52, 70
jordvern	38, 58
kommunikasjonsareal	1, 9, 11, 12, 24, 25, 29, 30, 33, 36, 37, 44, 61, 69
kommunikasjonsformål	24, 60
Lillesand	12, 18, 22, 26, 28, 31, 32, 47, 48, 55
Moland	22, 31, 32, 47, 48, 54, 55
produktiv skog	1, 6, 7, 12-14, 32, 38, 42, 43, 56, 57
region	1, 6, 10, 24, 28, 31, 32, 41-43, 48, 53, 55, 56
reguleringsplanforslag	7, 15, 20, 23, 34, 39, 50, 57, 73
reguleringsplanstatus	6-8, 15, 23, 30, 31, 34, 43, 57
Risør	20, 22, 31, 32, 47, 48, 53, 55-57
Setesdal	1, 13, 15, 22, 24, 26, 28, 31, 32, 36, 42, 47, 48, 52, 53, 55, 60, 72
tettstedstilknytning	1, 11, 15, 16, 28-30, 33, 50, 72
Tromøy	18, 22, 25, 26, 28, 31, 32, 47, 48, 55-57
Tvedestrand	22, 31, 32, 47, 48, 53, 55
utbyggingsperiode	1, 6-8, 10-15, 17, 18, 23, 28-31, 33-36,

<u>Referanse</u>	<u>Side</u>
	38, 42, 51, 53-56, 60, 72-74
utbyggingstidspunkt	12, 14, 18, 20, 24, 29, 30
Valle	22, 31, 32, 47, 48, 55
Vegårshei	20, 22, 25, 26, 28, 31, 32, 47, 48, 55
Øyestad	22, 25, 28, 31, 32, 47, 48, 54, 55
Aqli	22, 31, 32, 47, 48, 55

Trykt 1985

- Nr. 85/1 Naturressurser og miljø 1984 Foreløpige nøkkeltall fra ressursregnskapene for miljø, energi, mineraler, skog, fisk og areal Sidetall 94 Pris kr 30,00 ISBN 82-537-2133-1
- 85/2 Aktuelle skattetal 1984 Current Tax Data Sidetall 44 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2142-0
- 85/3 Eva Ivås og Gunnar Sollie: MODIS IV Detaljerte virkningstabeller for 1983 Sidetall 268 Pris kr 45,00 ISBN 82-537-2153-6
- 85/4 Lorents Lorentsen og Kjell Roland: Markedet for råolje Historisk utvikling. Teorier og modeller. Prisprognoser Sidetall 58 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2145-5
- 85/5 Morten Reymert og Carl-Erik Schulz: Eksport og markedsstruktur Eksportutvikling og markedsandeler for Norge og andre land 1963 - 77 Sidetall 149 Pris kr 30,00 ISBN 82-537-2155-2
- 85/6 Elisabeth Fadum, Katalin Nagy og Tiril Vogt: Referansearkiv for naturressurs- og forurensningsdata: Emnekatalog for ferskvann Sidetall 313 Pris kr 50,00 ISBN 82-537-2159-5
- 85/7 Arne Rideng, Knut Ø. Sørensen og Kjetil Sørli: Modell for regionale befolkningsframskrivninger Sidetall 71 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2162-5
- 85/8 Kjetil Sørli: MATAUK En modell for tilgang på arbeidskraft, revidert modell og framskriving av arbeidsstyrken 1983 - 2000 Sidetall 81 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2163-3
- 85/9 Hilde Olsen, Morten Reymert og Pål Ulla: Det norske nasjonalregnskapet. Dokumentasjonsnotat nr. 20 - Kvartalsvis nasjonalregnskap - Dokumentasjon av beregningsopplegget Sidetall 97 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2167-6
- 85/10 Nordby, Børre: Feriereiser og ferieplaner. Undersøkelse i januar-februar 1985 Sidetall 60 Pris 25,00 ISBN 82-537-2170-6
- 85/11 Liv Argel: Avisenes bruk av statistikk Resultater fra en postundersøkelse i oktober 1984 Sidetall 34 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2185-4
- 85/12 Anders Harildstad: Det norske nasjonalregnskapet Dokumentasjonsnotat nr. 19 Arbeidskraftregnskapet - Beregning av arbeidskraftforbruket i varehandel Sidetall 45 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2186-2
- 85/13 Vidar Knudsen: En kvartalsmodell for boliginvesteringer estimert på norske data for perioden 1966 - 1978 Sidetall 46 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2206-0
- 85/14 Hogne Steinbakk og Terje Wessel: Planrekneskap for Møre og Romsdal 1984 - 1995 Hovudresultat Sidetall 56 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2209-5
- 85/15 Tore Høy, Terje Wessel og Hogne Steinbakk: Planrekneskap for Sogn og Fjordane 1984 - 1995 Hovudresultat Sidetall 49 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2210-9
- 85/16 Olav Ljones: Utviklingen av arbeidsmarkedsmodeller i Statistisk Sentralbyrå Sidetall 65 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2216-8
- 85/17 Skatter og overføringer til private Historisk oversikt over satser mv. Årene 1970 - 1985 Sidetall 75 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2218-4
- 85/18 Elisabeth Fadum og Tiril Vogt: Referansearkiv for naturressurs- og forurensningsdata: Hefte I Arkivdel Sidetall 272 Pris kr 45,00 ISBN 82-537-2227-3
- 85/18 Elisabeth Fadum og Tiril Vogt: Referansearkiv for naturressurs- og forurensningsdata: Hefte II Registerdel Sidetall 224 Pris kr 45,00 ISBN 82-537-2227-3
- 85/19 Svein H. Trosdahl: Kommunale og fylkeskommunale utvalg oppnevnt i 1984 for perioden 1984 - 1987 Sidetall 107 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2235-4
- 85/20 Vidar Knudsen: INSIDENS - En modell for analyse av fordelingsvirkninger av endringer i avgifter og subsidier Sidetall 43 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2239-7
- 85/21 Morten Jensen: Kvartalsvise investeringsrelasjoner basert på en utvidet akseleratormodell Sidetall 55 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2237-0
- 85/22 Totalregnskap for fiske- og fangstnæringen 1980 - 1983 Sidetall 41 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2242-7
- 85/23 Arild Angelsen: Kommunale utbyggingsplaner til industriformål Sidetall 80 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2245-1

Trykt 1985 (forts.)

- Nr. 85/24 Erik Biørn: En kvartalsmodell for industrisektorens investeringer og produksjonskapasitet Sidetall 54 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2250-8
- 85/25 Erik Biørn: Produksjonstilpasning og lageradferd i industri - En analyse av kvartalsdata Sidetall 56 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2251-6
- 85/26 Bjørn Bleskestad og Håkon Mundal: Database for kommunal økonomi Sidetall 77 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2276-1
- 85/28 Paal Sand og Gunnar Sollie: MODIS IV Dokumentasjonsnotat nr. 23 Endringer i utgave 83 - 1 Sidetall 79 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2253-2
- 85/29 Roar Bergan og Øystein Olsen: Eksporttilpasning i MODAG A En MODAG-rapport Sidetall 99 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2255-9
- 85/30 Ingar Kristoffersen og Erik Næset: Ressursregnskap for skog Sidetall 72 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2256-7
- 85/31 Frode Brunvoll: VAR Hefte I Statistikk for Vannforsyning, Avløp og Renovasjon Analyse av VAR-data Sidetall 77 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2258-3
- 85/32 Feriereiser og ferieplaner Undersøkelse i mai-juni 1985 Sidetall 49 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2262-1
- 85/33 Aktuelle skattetall 1985 Current Tax Data Sidetall 46 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2265-6
- 85/34 Tor Haldorsen: Statistiske egenskaper ved Byråets standard utvalgsplan Sidetall 46 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2271-0

Trykt 1986

- Nr. 86/1 Naturressurser og miljø 1985 Energi, mineraler, fisk, skog, areal, vann, luft, miljø og levekår Ressursregnskap og analyser Sidetall 94 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2278-8
- 86/3 Gunvor Iversen: Arbeidsmarkedstilpasninger blant ektepar En oversiktsrapport Sidetall 150 Pris kr 30,00 ISBN 82-537-2305-9
- 86/5 Reklame og informasjonssendinger i postkassen 1985 Sidetall 54 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2310-5
- 86/6 Geir Skjæveland, Hogne Steinbakk, Johan Fredrik Stranger-Johannessen, Nils Valland og Dag Weatherstone Planregnskap for Aust-Agder 1986-1997 Hovedresultater Sidetall 80 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2349-0 ISSN 0332-8422

Pris kr 25,00

Publikasjonen utgis i kommisjon hos H. Aschehoug & Co. og
Universitetsforlaget, Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.

ISBN 82-537-2349-0
ISSN 0332-8422